

KNJIŽNICA BREŽICE

Dejan Pacek

**DOMOZNANSKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI BREŽICE:
OCENA USPEŠNOSTI IN PREDLOGI ZA NADALJNI RAZVOJ**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ljubljana, 2020

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisani, Dejan Pacek, izjavljam, da sem avtor pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom:

Domoznanska dejavnost v Knjižnici Brežice: ocena uspešnosti in predlogi za nadaljnji razvoj

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- ☐ sem pisno nalogo izdelal(a) samostojno in je moje avtorsko delo,
- ☐ so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- ☐ sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabil(a) v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- ☐ je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- ☐ na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorja:

Dejan Pacek



V Brežicah, dne 24. 11. 2020

Pacek, D., Domoznanska dejavnost v Knjižnici Brežice: ocena uspešnosti in predlogi za nadaljnji razvoj. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

Ime in PRIIMEK: Dejan Pacek

Naslov pisne naloge: Domoznanska dejavnost v Knjižnici Brežice: ocena uspešnosti in predlogi za nadaljnji razvoj

Kraj: Brežice

Leto: 2020

Št. strani: 31

Št. slik: 13

Št. preglednic: 0

Št. prilog: 1

Št. strani prilog: 2

Št. referenc: 26

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Knjižnici Brežice

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Andreja Dvornik

UDK: 027.022(497.4Brežice):908

KLJUČNE BESEDE: domoznanstvo, Knjižnica Brežice, anketa, uporabniki, knjižnične vloge

IZVLEČEK

Knjižnica Brežice se ponaša z razvito domoznansko dejavnostjo, ki jo izgrajuje na osnovi lastne domoznanske zbirke in sodelovanja z lokalnim okoljem. V okviru pisne naloge smo si zadali za cilj podati oceno uspešnosti domoznanske dejavnosti in predloge za njen nadaljnji razvoj. S pomočjo spletne ankete o sodelovanju na področju domoznanstva med izobraževalnimi ustanovami na območju Občine Brežice in Knjižnice Brežice smo želeli ugotoviti, s katerimi tovrstnimi ustanovami in na kakšen način slednja sodeluje, organizira in usklajuje domoznansko dejavnost. Ugotoviti smo želeli tudi stopnjo prepoznavnosti domoznanske zbirke med učitelji oz. predavatelji in učenci, dijaki oz. študenti brežiških šol ter identificirati področja domoznanske dejavnosti, ki bi po mnenju anketirancev iz vrst šolskega osebja predstavljala najboljše izhodišče za okrepitev ali začetek sodelovanja. V nadaljevanju smo za domoznanstvo, kot eno izmed enajstih mogočih knjižničnih vlog Knjižnice Brežice, pripravili opis po smernicah iz veljavnih strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice in vanj vključili predloge za nove domoznanske aktivnosti z namenom, da bi knjižnica okrepila proaktivno vlogo v lokalnem okolju. Mnenja smo, da je

pridobljene rezultate in spoznanja iz naloge mogoče uporabiti tako pri načrtovanju posameznih knjižničnih storitev kot pri strateškem načrtovanju knjižnične dejavnosti.

KAZALI

KAZALO VSEBINE

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE	II
KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	III
IZVLEČEK	III
KAZALI	IV
KAZALO VSEBINE	IV
KAZALO SLIK	IV
ZAHVALA	V
1 UVOD	1
1.1 IZBRANI VIDIKI DOMOZNANSKE DEJAVNOSTI SPLOŠNIH KNJIŽNIC	1
1.2 PREDSTAVITEV KNJIŽNICE BREŽICE	4
1.3 PREDSTAVITEV DOMOZNANSKE ZBIRKE KNJIŽNICE BREŽICE	5
2 PREDSTAVITEV IZBRANIH PODROČIJ DOMOZNANSKE DEJAVNOSTI KNJIŽNICE BREŽICE V OBDOBJU 2015–2019	6
3 ANKETA O PREPOZNAVNOSTI DOMOZNANSKE ZBIRKE KNJIŽNICE BREŽICE MED IZOBRAŽEVALNIMI USTANOVAMI NA OBMOČJU OBČINE BREŽICE	13
3.1 OPREDELITEV PROBLEMA	13
3.2 HIPOTEZE IN CILJI RAZISKAVE	13
3.3 ANKETIRANCI IN ANKETNI VPRAŠALNIK	15
3.4 VZOREC IN REPREZENTATIVNOST ANKETE	15
3.5 REZULTATI ANKETE	16
3.5.1 Prepoznavnost domoznanske zbirke Knjižnice Brežice	16
3.5.2 Oblike, ocene in predlogi za sodelovanje s Knjižnico Brežice na področju domoznanske zbirke	18
3.6 VERIFIKACIJA HIPOTEZ	21
4 OPIS DOMOZNANSKE DEJAVNOSTI PO SMERNICAH NOVIH STROKOVNIH PRIPOROČIL IN STANDARDOV ZA SPLOŠNE KNJIŽNICE IZ LETA 2018	23
4.1 KNJIŽNIČNA VLOGA: DOMOZNANSKA DEJAVNOST	24
5 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI	29
6 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	30
7 PRILOGA: Anketni vprašalnik	i

KAZALO SLIK

Slika 1: Število domoznanskih prireditev v SIKBRE za mladino in odrasle 2015–2019	8
---	---

Slika 2: Vključenost domoznanskih vsebin v prireditve SIKBRE v letih 2015–2019.....	8
Slika 3: Število osnovnošolcev seznanjenih z domoznansko zbirko SIKBRE v letih 2015–2019	9
Slika 4: Število dijakov seznanjenih z domoznansko zbirko SIKBRE v letih 2015–2019.....	10
Slika 5: Število študentov seznanjenih z domoznansko zbirko SIKBRE v letih 2015–2019	11
Slika 6: Domoznanske razstave SIKBRE v letih 2015–2019.....	11
Slika 7: Spletne objave domoznanskih vsebin SIKBRE v letih 2016–2019.....	12
Slika 8: Prepoznavnost in uporabnost domoznanskih portalov Kamra in Album Slovenije ter domoznanskih objav na Facebook strani SIKBRE.....	16
Slika 9: Prepoznavnost vsebine in potenciala domoznanske zbirke SIKBRE med zaposlenimi v izobraževalnih ustanovah	17
Slika 10: Prepoznavnost vsebine in potenciala domoznanske zbirke SIKBRE med šolajočo mladino	17
Slika 11: Sodelovanje s SIKBRE, ki vključuje tudi domoznansko zbirko	19
Slika 12: Ocena sodelovanja s SIKBRE na področju domoznanstva	19
Slika 13: Domoznanske dejavnosti SIKBRE kot izhodišče za vzpostavitev oz. okrepitev sodelovanja s SIKBRE	21

ZAHVALA

Avtorjeva največja zahvala gre mentorici pisne naloge, ga. Andreji Dvornik. Zahvaliti se želi tudi drugim, ki so imeli ključno vlogo pri strokovnem usposabljanju za bibliotekarski izpit: poimensko mag. Tei Bemkoč, direktorici Knjižnice Brežice, poleg tega pa številnim, na tem mestu neimenovanim izvajalcem tečajev v sklopu strokovnega usposabljanja. Srčna zahvala pa gre ženi Karli za vse besede zaupanja in druge izraze podpore.

1 UVOD

Osrednji predmet raziskovanja pisne naloge je ocena uspešnosti domoznanske dejavnosti Knjižnice Brežice (dalje: SIKBRE), pri čemer se ocenjevanje osredotoča na učinek te dejavnosti na šolajočo mladino na osnovnošolski, srednješolski in visokošolski stopnji ter ugotavljanje zadovoljstva in potreb uporabnikov (učiteljev in učencev oz. predavateljev in študentov). Na osnovi pridobljenih spoznanj so nato oblikovani predlogi za nadaljnji razvoj domoznanske dejavnosti kot ključne knjižnične vloge vsake splošne knjižnice. Z mislijo na okrepitev proaktivne vloge SIKBRE v lokalnem okolju je za poglobitni namen in cilj raziskave opredeljena kritična analiza domoznanske dejavnosti predvsem z vidika prepoznavnosti vsebine in potenciala knjižnične domoznanske zbirke med uporabniki iz vrst lokalnih izobraževalnih ustanov, katero dopolnjuje opis domoznanske dejavnosti po smernicah novih strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice iz leta 2018 (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2019). V povezavi z analizo prepoznavnosti vsebine in potenciala domoznanske zbirke je bilo oblikovanih več hipotez, katere smo potrdili oz. ovrgli na osnovi rezultatov statistične analize in rezultatov ankete. Pri tem so bili statistični podatki zajeti iz javnih in internih gradiv SIKBRE, medtem ko smo se s spletnim anketnim vprašalnikom obrnili na odgovorne za knjižnično dejavnost v lokalnih izobraževalnih institucijah. Na ta način zbrani podatki so bili analizirani z uporabo komparativne metode, rezultati raziskave pa so predstavljeni tako v deskriptivni kot grafični obliki.

1.1 IZBRANI VIDIKI DOMOZNASKE DEJAVNOSTI SPLOŠNIH KNJIŽNIC

Med osnovne naloge splošnih knjižnic po črki zakona (Zakon o knjižničarstvu, 2001) sodi tudi domoznanska dejavnost. Z zbiranjem, obdelovanjem, shranjevanjem in posredovanjem raznovrstnega knjižničnega gradiva, ki je povezano z določenim geografskim oz. upravnim območjem, knjižnica ustvarja domoznansko zbirko. Osnovni cilj tovrstne dejavnosti ostaja enak že desetletja: nuditi prebivalcem v skladu z njihovimi interesi informacije o aktualnem dogajanju na njihovem območju ter jih seznanjati z razvojem ter družbenim in kulturnim utripom kraja (Kremenšek idr., 1989, str. 24). Ob tem je smiselno ponoviti opozorilo, da lahko domoznanska dejavnost uspešno zaživi samo ob primerni organiziranosti in ustrezno usposobljenem kadru. Organizatorji enega od preteklih posvetov Zveze bibliotekarskih

društev Slovenije s pomenljivim naslovom »Domoznanec – strokovnjak ali zanesenjak?« so upravičeno izpostavili veliko pomanjkljivost, ki spremlja delo domoznancev, namreč, da se ob načrtnem zbiranju in obdelavi ter digitalizaciji gradiva (pre)malo razmišlja o promociji domoznanskih vsebin (Petrovič in Peperko Golob, 2016).

Vse bolj se uveljavlja spoznanje, da splošni knjižnici domoznanska dejavnost ponuja številne možnosti, kako se uveljaviti kot gradnik in središče lokalne skupnosti. K aktivnemu delovanju, prepoznavnosti in nenazadnje uspehu te dejavnosti lahko znatno pripomorejo domoznanski projekti, samostojni ali v sodelovanju s podobnimi ustanovami (Bon in Sedar, 2018), a tudi druge oblike partnerstev in sodelovanja, s katerimi se vsebina knjižnične domoznanske zbirke hkrati predstavlja, razvija in dopolnjuje. Partnerstvo in sodelovanje (Denton, 2015) je osnova tudi za gradnjo domoznanske zbirke, med drugim sodelovanje z drugimi ustanovami pomembno olajša kadrovsko in časovno stisko, ki marsikje spremlja domoznansko dejavnost. Drugi kazalec uspešnosti je način predstavitve zbirke, ki se povečuje s strokovnim sodelovanjem in povezovanjem s sorodnimi zavodi. Z vidika knjižnic se kot naravni partner kažejo muzeji in arhivi, saj jih povezujejo isti cilji: vseživljenjsko učenje ter ohranjanje in predstavljanje kulturne dediščine. Tem institucijam je obenem skupno, da se od njih pričakuje prispevek pri razvoju in vzdrževanju kulturne, družbene, izobraževalne in ekonomske blaginje za vse ciljne uporabnike (Yarrow idr., 2008).

Eno izmed bolj plodnih, nedvomno pa najpogostejših oblik sodelovanja med knjižnico in ostalimi lokalnimi ustanovami predstavljajo vodeni ogledi knjižnice za šolajočo mladino (praviloma osnovnošolce in srednješolce, redkeje za študente) s spremljajočimi bibliopedagoškimi vsebinami, katere moremo zajemati iz bogastva domoznanske zbirke. Lahko zgolj pritrdimo spoznanjem Košič Humar (2018, str. 55), da je poleg predstavitve knjižnice na ravni seznanjanja s principi delovanja potrebno upoštevati tudi vidik uporabnikovih potreb in interesov; v primeru šolajoče mladine se zlasti opirati na metode aktivnega in izkustvenega pouka. Nadalje, da pri ogledih udeležence dejavno vključujemo in ob tem upoštevamo njihovo naravno radovednost, predznanje in šolski kurikulum. Pri vsem navedenem naj bo vodilo želja, knjižnico »kar najbolj približati tako učencem kot šoli, utrditi in razširiti njihov učni proces, s svoje strani pa uresničevati poslanstvo ozaveščanja kulturne identitete, dolgoročno pa tudi pridobiti nove člane«.

Doseženo je najširše soglasje, da so knjižnice kot kulturno-informacijske institucije nepogrešljivi del katerekoli lokalne skupnosti. V zadnjem obdobju so začele knjižnice igrati vse pomembnejšo vlogo kot del lokalne turistične ponudbe, s čimer se razširja njihova uporabna funkcija. Trend razvoja, poimenovan »Knjižnice + turizem«, spodbuja integracijo knjižnic v turistično dejavnost in se v praksi uresničuje na sledečih področjih: informacijska služba, krajevne znamenitosti, študijske ture (Li in Liu, 2019). V vse naštetu se morejo knjižnice odlično vključiti tudi s svojimi domoznanskimi (in posebnimi) zbirkami ter na ta način ponesti njihovo ime v svet, lokalni skupnosti pa odpreti oči za njihov pomen in vrednost.

Poleg sodelovanja z izobraževalnimi institucijami, močno obliko partnerstva knjižnice z ustanovami in posamezniki v lokalni skupnosti predstavlja gradnja digitalnih domoznanskih zbirk. Te, kakor ugotavlja avtorica Resman, »s svojimi vsebinami podpirajo lokalno raznolikost, vseživljenjsko učenje in socialno vključenost«, s čimer v digitalni dobi ohranjajo svojo relevantnost kot upravljavke in ne zgolj posredovalke znanja (Resman, 2005, str. 39). Knjižnice širom sveta se na ta način znotraj digitalne družbe uveljavljajo kot ključen vir kvalitetnih informacij in ustvarjenih (v vse večjem deležu digitalnih) zbirk in vsebin (Richards, 2016). Pritrujemo pa Hoffmanu (2016), da mora pri tem knjižnica bolj kot svoje načrte upoštevati, kaj donatorji domoznanskega gradiva dejansko želijo digitalizirati ter pozorno odkrivati njihove potrebe.

Pomemben del domoznanske zbirke predstavljajo raziskovalne naloge, ki jih osnovnošolci in srednješolci opravijo v okviru raznih projektov, ter zaključne naloge študentov, ki so po avtorjih in/ali vsebini povezani z območjem knjižnice. Tudi na ta način knjižnica zbira relevantne domoznanske informacije in omogoča dostop do njih vsem svojim uporabnikom (Petrovič, 2005). Ena od možnih oblik sodelovanja in promoviranja lokalnih avtorjev ali avtorjev, ki so pisali o lokalnih temah, so t. i. diplomski večeri, predstavitve univerzitetnih zaključnih del diplomantov, ki se od leta 2011 odvijajo v Knjižnici Kočevje. Kot je navedeno na knjižnični spletni strani, diplomski večeri pomembno prispevajo k opismenjevanju in promociji znanosti v javnosti (Knjižnica Kočevje, b. d.), preostalim slovenskim splošnim knjižnicam pa so zgled sodelovanja v lokalni skupnosti, ki kar kliče po posnemanju.

1.2 PREDSTAVITEV KNJIŽNICE BREŽICE

Začetki knjižničarstva v Brežicah segajo v leto 1880, ko je bila ustanovljena slovenska čitalnica. Med prvo svetovno vojno je njeno delovanje zamrlo, nato je čitalniško knjižnico prevzelo novoustanovljeno Sokolsko društvo. Njegovo knjižnično zbirko je med drugo svetovno vojno nemškemu okupatorju uspelo skoraj v celoti uničiti. Po koncu vojne in vrnitvi izgnancev so Brežičani zbrali redke ohranjene slovenske knjige in jih skupaj z darovi uredili v knjižno zbirko v učilnici mestne osnovne šole. V prvih mesecih leta 1946 so knjige že redno izposojali. Dve desetletji je knjižnico upravljala Savica Zorko, ki je za predano delo prejela Čopovo diplomu, Knjižnica Brežice se ji je oddolžila s poimenovanjem knjižnične dvorane (Knjižnica Brežice, b. d. B; Knjižnica Brežice, b. d. C).

V prvih povojnih desetletjih se je knjižnica uspešno razvijala in po statistikah v posavskem prostoru prednjačila. Knjižnično rast so spremljale številne selitve in nove organizacijske oblike. Tako je iz začetnega delovanja v okviru kulturno-prosvetnega društva Stanko Černelč leta 1964 postala samostojna Občinska matična knjižnica Brežice, v sredini osemdesetih let ena od enot Zavoda za kulturo Brežice in od 1993 samostojni javni zavod. Prostor za svoje delovanje je knjižnica po vojni najprej dobila v učilnici osnovne šole, leta 1955 se je preselila na Cesto prvih borcev, deset let kasneje v novo zgrajen prosvetni dom, leta 1980 pa na sedanjo lokacijo v zgornje nadstropje. Leta 2005 je knjižnica pridobila pritličje, v letu 2006 pa še prizidek. Na spletnem portalu Knjižnične zgradbe, na katerem so predstavljene najlepše knjižnice Evrope, je sedem slovenskih splošnih knjižnic, med njimi tudi SIKBRE. Tako je knjižnica prišteta k tistim evropskim splošnim knjižnicam, ki predstavljajo zgled dobre prakse na področju arhitekture ter oblikovanja knjižničnega prostora in zgradbe (Knjižnica Brežice, b. d. C).

SIKBRE je njena ustanoviteljica, Občina Brežice, določila opravljanje nalog osrednje občinske splošne knjižnice. Obsega matično ustanovo v Brežicah in dve kolekciji premičnih zbirk – v Vojašnici Jerneja Molana v Cerkljah ob Krki in Osnovni šoli Maksa Pleteršnika v Pišecah. Poleg tega SIKBRE od leta 2012 opravlja naloge matične knjižnice Fakultete za turizem Univerze v Mariboru, katere študijski program se izvaja v Brežicah. Za občane (teh je nekaj več kot 24.000) in uporabnike oziroma člane (nekaj manj kot 4.300, od teh 36 % mladih do 15 let) SIKBRE predstavlja pomembno javno ustanovo za zadovoljevanje kulturnih,

izobraževalnih in informacijskih potreb, na katere skuša po najboljših močeh odgovarjati devet zaposlenih v strokovnih službah (Knjižnica Brežice, 2020, str. 22–23). Strateška odločitev za proaktivno naravnost, ki naj bi usmerjala njen razvoj do leta 2025 in še dlje, pomeni, da je knjižnica odločena svoje delovanje oblikovati glede na potrebe prebivalcev v lokalnem okolju, da bi mogla v kar največji meri pripomoči k dobrobiti in razvoju posameznikov in lokalne skupnosti (Knjižnica Brežice, 2019b, str. 9).

1.3 PREDSTAVITEV DOMOZNANSKE ZBIRKE KNJIŽNICE BREŽICE

Domoznanska zbirka je najpomembnejša zbirka vsake splošne knjižnice; v SIKBRE je razglašena za nič manj kot »srce knjižnice«. V prid temu govori dejstvo, da je prav preko domoznanskega gradiva, ki govori o zgodovinskem, etnološkem, družbenem in kulturnem utripu Občine Brežice v preteklosti in danes, knjižnica najtesneje povezana z lokalnim okoljem (prim. Novljan, 2005, str. 31). Z domoznansko zbirko in dejavnostjo knjižnica dokumentira in predstavlja pretekle dosežke in aktualni življenjski utrip skupnosti ter tako ohranja in krepi identiteto lokalnega prostora. Osnovno dejavnost, ki temelji na pridobivanju, ohranjanju, obdelovanju in posredovanju domoznanskega gradiva, poskuša dopolnjevati z aktivnostmi, namenjenimi predstavitvi in pospeševanju uporabe tega gradiva, ter z razvojem domoznanskih vsebin, dostopnih v digitalni obliki in v spletnem okolju.

SIKBRE domoznansko funkcijo goji neprekinjeno, z načrtnim in s sistematičnim dopolnjevanjem knjižnega gradiva, serijskih publikacij, neknjižnega gradiva, postavitvami posebnih zbirk ter z razstavno in promocijsko dejavnostjo. Temelje sedanje domoznanske zbirke je postavila prva upraviteljica knjižnice Savica Elizabeta Zorko z izrezovanjem časopisnih člankov (predalnik s članki, ki stoji v Dvorani Savice Zorko, so knjižničarji hudomušno poimenovali »brežiški Google«). Vendar je bila domoznanska dejavnost v preteklosti otežena, predvsem zaradi pomanjkanja prostora in strokovnega kadra. Domoznanska zbirka je bila vzpostavljena leta 1994, kot del knjižnice z enim prostorom. Šest let zatem se zbirka preseli v skupni prostor uprave knjižnice. Leta 2006, ob 60. obletnici knjižnice in širitvi v moderen prizidek, domoznanska zbirka postane del strokovnega oddelka in prvič dobi lasten prostor, ki je deset let kasneje deležen temeljite prenove notranje opreme. Ta ne ugaja le estetsko, ampak predvsem omogoča ustrezno hranjenje domoznanskega gradiva in primerno delovno okolje (Knjižnica Brežice, b. d. B).

Pomembno mesto v domoznanski zbirki zavzemata jezikoslovec in slovaropisec Maks Pleteršnik (1840–1923) ter jezikoslovec akademik prof. dr. Jože Toporišič (1926–2014) (poleg velike predanosti slovenskemu jeziku in Občini Brežice, iz katere sta izhajala, ju je povezoval še potok Gabernica – Pleteršnik je bil rojen ob njegovem izviru, Toporišič pa ob njegovem izlivu v reko Savo). V Toporišičevem kotu na strokovnem oddelku so zbrana akademikova knjižna dela, v domoznanski zbirki pa se hrani njegova bogata hemeroteka. Medtem je velikan slovaropisja Pleteršnik v domoznanski zbirki v prvi vrsti zastopan preko dveh originalnih zvezkov njegovega *Slovensko-nemškega slovarja* (Knjižnica Brežice, b. d. A).

Ob vstopu v knjižnico uporabnike nagovori oglasna deska, naslovljena Pridih brežiškega v medijih. Predstavitveni zaslon na strokovnem oddelku z domoznanskimi vsebinami, zgodbami in novicami vabi v srce knjižnice. V pripadajoči domoznanski vitrini so predstavljeni potreti (ne)znanih Brežičanov, s priložnostnimi domoznanskimi razstavami in prireditvami pa so obeleženi različni dogodki ter izpostavljeni domoznansko gradivo, lokalni avtorji in društva. Domoznanske vsebine se pod imenom Domoznanski mozaik pojavljajo tudi na knjižnični spletni strani in Facebook profilu in tako popularizirajo lokalno zgodovino in kreativnost iz preteklosti in sedanjosti. Medtem SIKBRE z objavami na javno dostopnih spletnih portalih (Kamra, Album Slovenije in Posavci.si) ustvarja digitalizirano kroniko preteklega in sedanjega življenja Občine Brežice. V vsakoletni akciji zbiranja spominov SIKBRE skupaj z občani soustvarja zgodovino krajev in ljudi Občine Brežice in prispeva v zakladnico spominov, ki govori sedanjim in prihodnjim generacijam. Na tem mestu je potrebno omeniti še skrbno urejevano zbirko e-virov, tj. skeniranih člankov, ki popisujejo dogajanje v lokalni skupnosti z vidika krajev, osebnosti in dejavnosti.

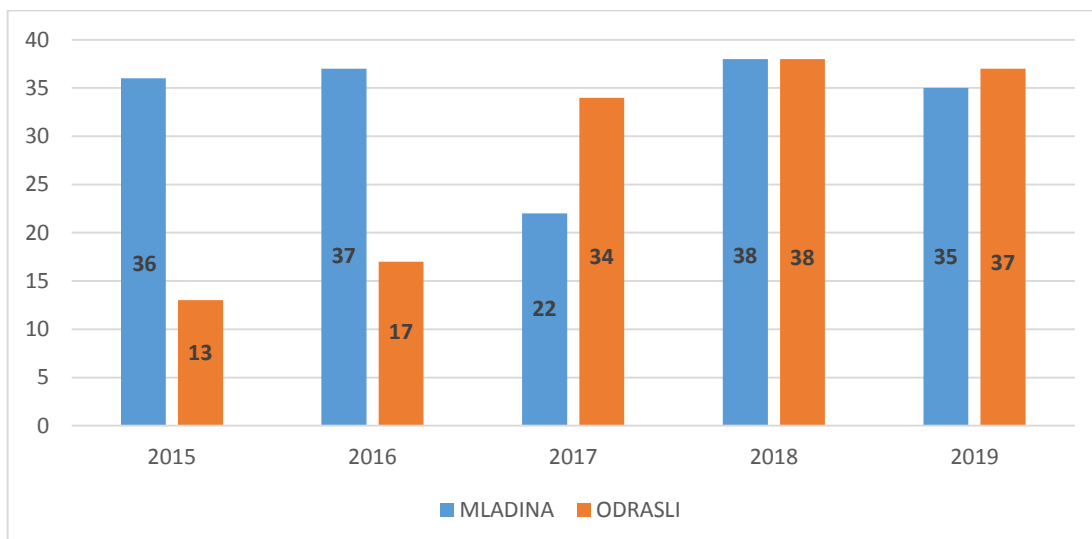
2 PREDSTAVITEV IZBRANIH PODROČIJ DOMOZNANSKE DEJAVNOSTI KNJIŽNICE BREŽICE V OBDOBJU 2015–2019

Zgoraj podano splošno predstavitev domoznanske zbirke oz. dejavnosti SIKBRE v pričujočem poglavju nadgrajujemo s predstavitvijo izbranih vidikov domoznanske dejavnosti v obdobju 2015–2019. Izmed številnih področij domoznanske dejavnosti SIKBRE smo se osredotočili na tiste, ki so povezani s prezentacijo in popularizacijo domoznanske zbirke med uporabniki knjižnice, med temi še posebej šolajočo mladino (osnovnošolci, srednješolci in

študenti). V tem primeru smo upoštevali vse dogodke, izobraževanja, razstave in spletne objave, ki se vsaj posredno navezujejo na domoznansko zbirko. Za osnovnošolce so bile izvedene sledeče redne dejavnosti, kjer je bila osrednja tema domoznanska zbirka ali pa je bila ta vsaj predstavljena: Pravljična urica z ogledom knjižnice, Knjižna in knjižnična vzgoja, Rastem s knjigo, Rastem z e-viri, Zakladi domačega kraja, Delavnice v sklopu Evropskega leta kulturne dediščine (slednje potekajo od leta 2018). Medtem so bile srednješolcem namenjene naslednje vsakoletne dejavnosti, ki vključujejo predstavitev domoznanske zbirke: Rastem s knjigo, Rastemo z e-viri, E-viri, Informacijsko opismenjevanje, Domoznanska zbirka, Maks Pleteršnik in domoznanska zbirka, Domoznanstvo in Toporišič. Za študente Fakultete za turizem pa SIKBRE ponuja program, poimenovan Uvajalni dan.

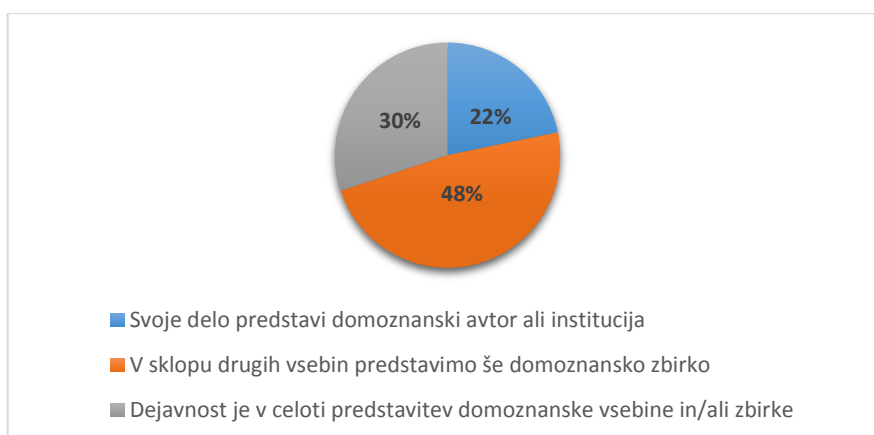
Dolžina časovnega obdobja, ki smo ga vzeli v pregled, omogoča oblikovanje vtisa o obsegu, kontinuiranosti in inovativnosti ter o uspešnosti domoznanske dejavnosti SIKBRE. Podatke, prikazane v grafikoni, smo črpali iz internih poročil o posameznih dejavnostih in so prvič analizirani ter predstavljeni v primerjalnem kontekstu.

Uvodoma posvetimo pozornost številu domoznanskih prireditev, tj. dogodkov, ki jih SIKBRE prireja posebej za šolajočo mladino in v katerih je na kakršenkoli način (preko avtorja ali vsebine knjižničnega gradiva) zastopano domoznanstvo. Iz Slike 1 je razvidno, da je bilo njihovo število v prvih dveh letih (2015 in 2016) večje kot za odrasle. V letu 2018 je bilo enako število organiziranih dogodkov za obe starostni kategoriji. Razmerje med številom domoznanskih dogodkov za šolajočo mladino in odrasle je toliko bolj v prid prvih, če v ozir vzamemo statističen delež šolajočih mladih v celotni populaciji, a je obenem v skladu z odstotnim deležem šolajočih mladih med člani knjižnice (56 % v letu 2019) (Knjižnica Brežice, 2020, str. 14). S tem v zvezi je mogoče ugotoviti še, da je število domoznanskih dogodkov obeh vrst, predvsem v zadnjih dveh letih, dokaj stabilno, četudi za mladino bolj kot za odrasle; vzrok za to je verjetno v dejstvu, da gre pri dogodkih za šolajočo mladino v prevladujočem številu za stalne oblike sodelovanja knjižnice z lokalnimi izobraževalnimi ustanovami.



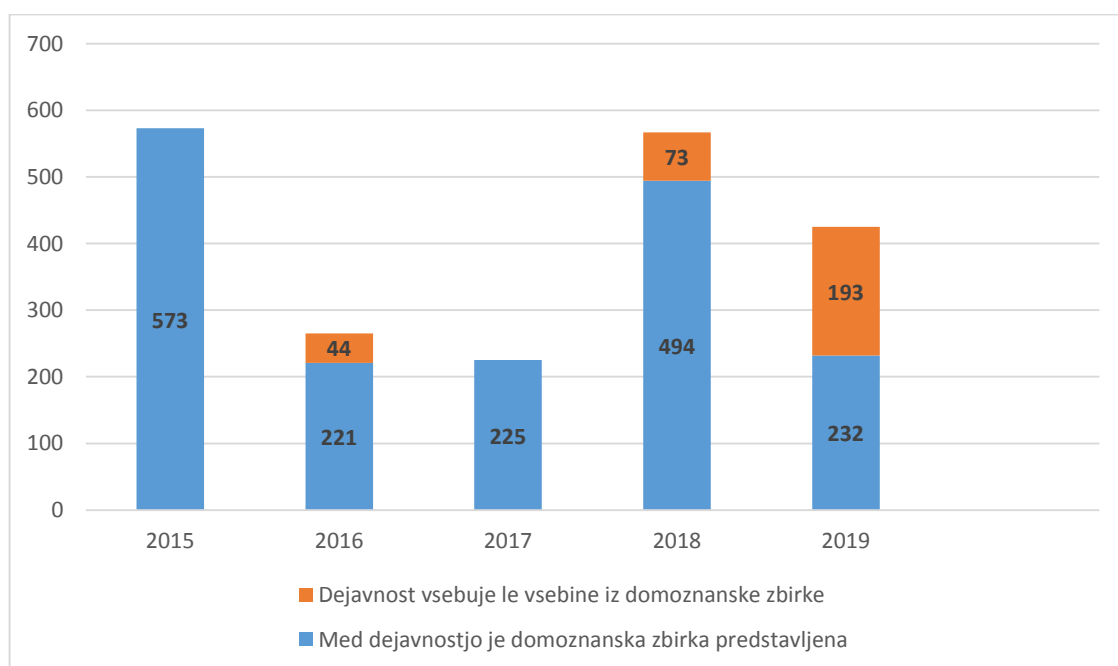
Slika 1: Število domoznanskih prireditev v SIKBRE za mladino in odrasle 2015–2019 (Knjižnica Brežice, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019a)

O naporih, vloženih v promocijo domoznanske dejavnosti SIKBRE in s tem tudi njene domoznanske zbirke, pričuje Slika 2. Ta prikazuje vključenost domoznanskih vsebin v prireditve, ki so se v letih 2015–2019 odvijale v SIKBRE. Govorimo o skupaj 322 dogodkih (od teh 183 namenjenih izključno šolajoči mladini), v katerih so bile domoznanske vsebine tako ali drugače zastopane. Od navedenega števila prireditev jih je bilo nekaj maj kot polovica (48 % oz. 155) takšnih, da je bila v sklopu obravnave osnovne teme predstavljena tudi domoznanska zbirka SIKBRE. Dobra petina prireditev (22 % oz. 70) je bila namenjena predstavitvi lokalnega avtorja ali institucije. Preostala slaba tretjina (30 % oz. 97) obravnavanih prireditev je bila v celoti posvečena predstavitvi določene domoznanske vsebine in/ali domoznanske zbirke.



Slika 2: Vključenost domoznanskih vsebin v prireditve SIKBRE v letih 2015–2019 (Knjižnica Brežice, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019a)

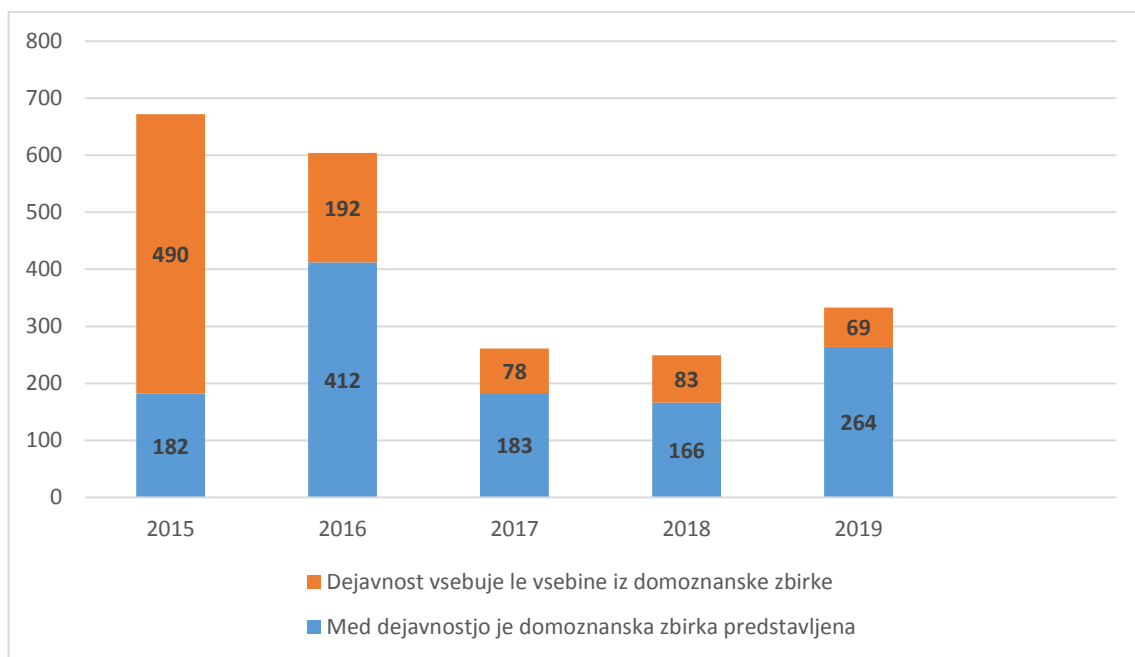
Še bolj povedni so podatki, prikazani na Sliki 3, in sicer o številu osnovnošolcev, katerim je bila v obravnavanem petletju predstavljena domoznanska zbirka SIKBRE v sklopu bibliopedagoških dejavnosti. Domoznansko zbirko so lahko spoznavali bodisi preko dejavnosti, ki je temeljila na sami zbirki, bodisi jim je bila med dejavnostjo zbirka zgolj predstavljena. Upoštevajoč dejstvo, da se je v osnovnih šolah z območja Občine Brežice v šolskem letu 2018/2019 izobraževalo nekaj manj kot 2.000 učencev (Statistični urad Republike Slovenije, b. d.), opazimo velik, skoraj tretjinski delež otrok, seznanjenih s podatki o domoznanski zbirki SIKBRE.



Slika 3: Število osnovnošolcev seznanjenih z domoznansko zbirko SIKBRE v letih 2015–2019 (Knjižnica Brežice, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019a)

Primerjava podatkov iz Slike 4 in podatka, da je v šolskem letu 2018/2019 obe brežiški srednji šoli (Gimnazijo Brežice ter Ekonomsko in trgovsko šolo Brežice) obiskovala večina od približno 820 dijakov z območja Občine Brežice (Statistični urad Republike Slovenije, b. d.), privede do ugotovitve, da je bil v zadnjih treh letih z domoznansko zbirko tako ali drugače seznanjen enak delež brežiških dijakov kot tamkajšnjih osnovnošolcev, tj. tretjina. Izstopata leti 2015 in 2016, ko so bili brežiški dijaki v izredno visokem številu seznanjeni z domoznansko zbirko SIKBRE. Leto 2015 še posebej presega povprečje, tako po številu dijakov kot po tem, da se jih je velika večina udeležila knjižnične dejavnosti, katere vsebina je

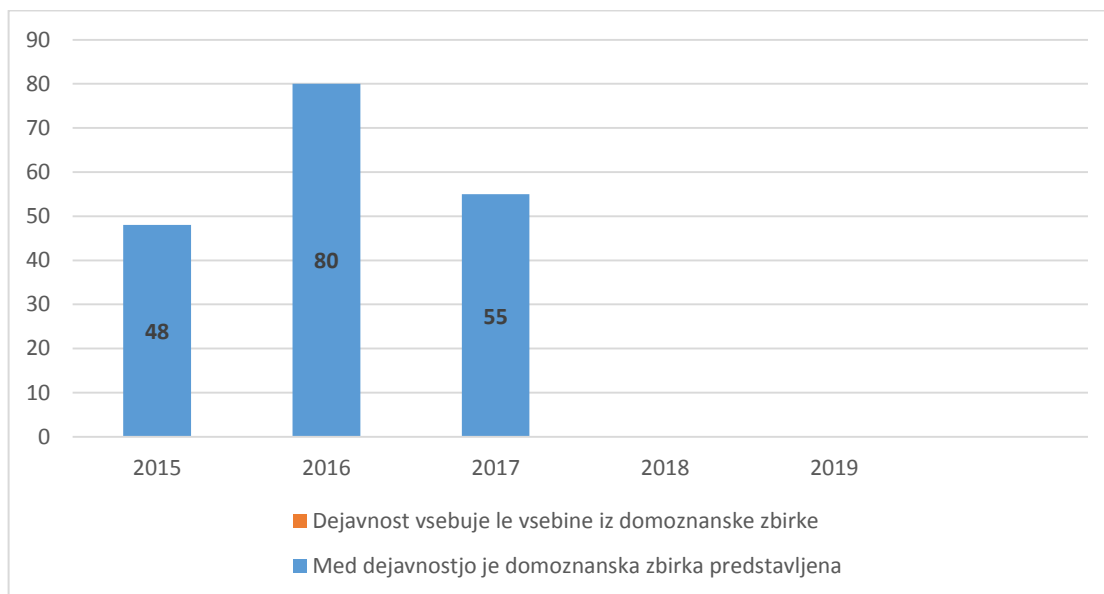
izhajala izključno iz domoznanske zbirke. Zasluga za to gre obeležitvi Toporišičevega leta¹, v sklopu katerega je SIKBRE organizirala vrsto dogodkov, v katere so bili kot izvajalci ali zgolj občinstvo vključeni brežiški dijaki. K visokim številkam je prispevalo tudi odprtje prenovljenih prostorov domoznanske zbirke leta 2016, ki je v novi preobleki postala stalnica ogledov knjižnice.



Slika 4: Število dijakov seznanjenih z domoznansko zbirko SIKBRE v letih 2015–2019 (Knjižnica Brežice, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019a)

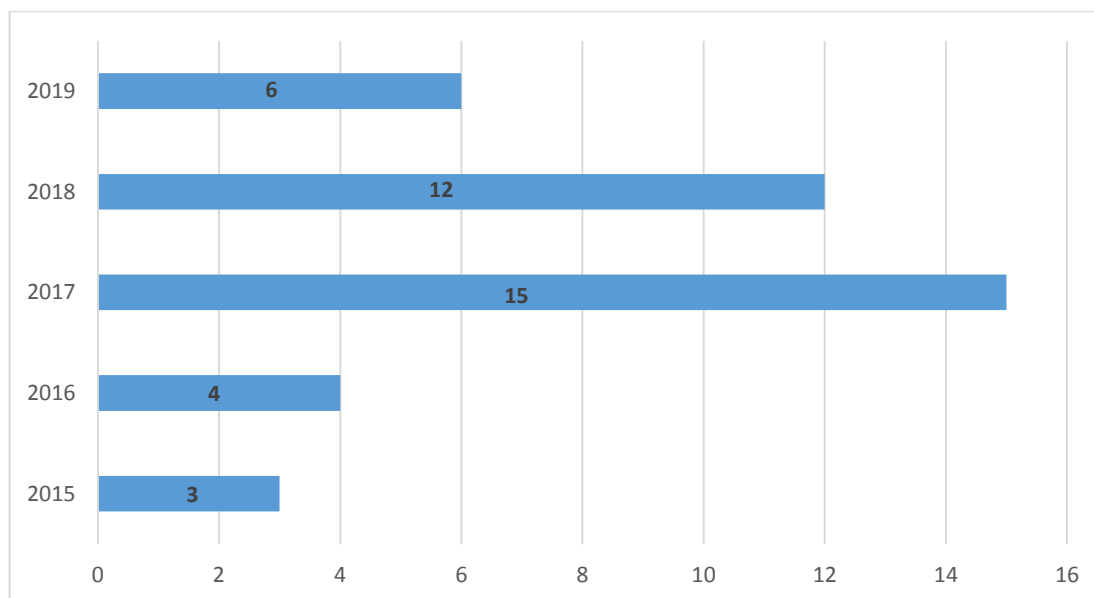
Študenti brežiške Fakultete za turizem, kot ena zmed treh obravnavanih kategorij šolajoče mladine, so se do vključno leta 2018 sistematično seznanjali z domoznansko zbirko SIKBRE v okviru Uvajalnega dne. Vendar po tem letu domači študentje niso več vključeni v domoznanske dejavnosti kot posebna skupina, kar je razvidno iz Slike 5. Prekinitev zelo obetavnega sodelovanja med lokalnima ustanovama, ki ju v osnovi družijo sosedstvo, pogodbeno sodelovanje in uporabniki, kliče po spremembi, tudi z ozirom na to, da arhitektura knjižnične stavbe SIKBRE in domoznanska zbirka predstavljata potencialen turistični produkt.

¹ Leto spomina (11. 10. 2015–11. 10. 2016) in poklona akademiku prof. dr. Jožetu Toporišiču, vodilnemu slovenskemu jezikoslovcu druge polovice 20. stoletja. Pobudo za lokalni in vseslovenski program je dala civilna iniciativa, kateri se je pričakovano pridružila tudi SIKBRE, od lokalnih šol pa Osnovna šola Dobova (prav tisti čas poimenovana po Toporišiču) in Gimnazija Brežice (Jesenšek, 2016).

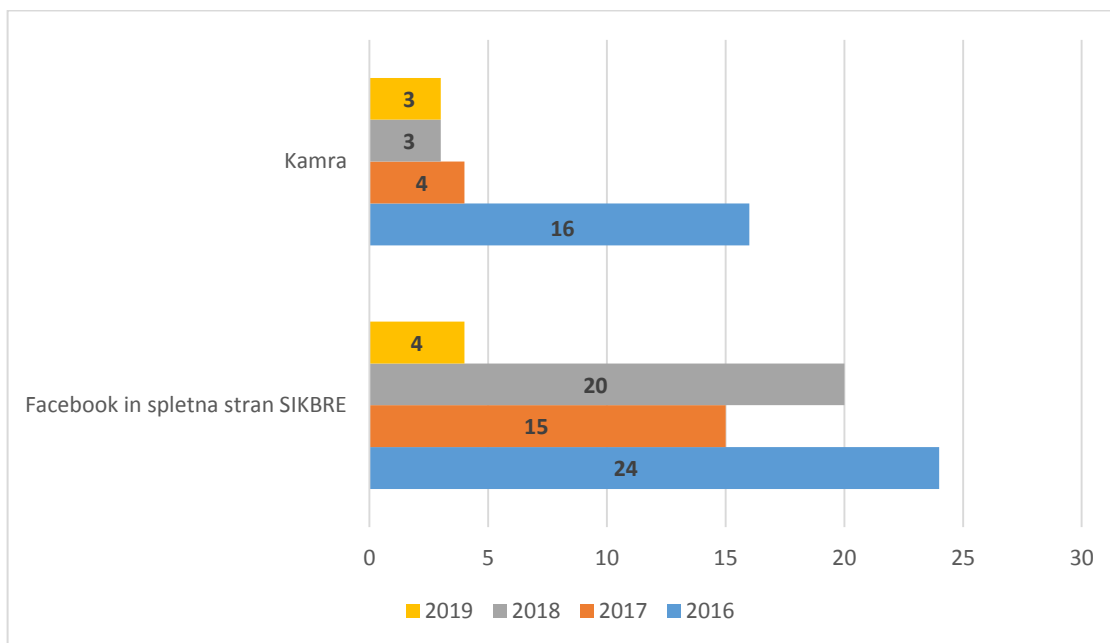


Slika 5: Število študentov seznanjenih z domoznansko zbirko SIKBRE v letih 2015–2019 (Knjižnica Brežice, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019a)

Pričakovano promocija domoznanske zbirke SIKBRE ne poteka le preko bolj ali manj domoznansko obarvanih dogodkov za odrasle in mladino ter bibliopedagoških ur, pač pa tudi preko manjših, a obenem pogostih domoznanskih razstav in istovrstnih spletnih objav, število teh je prikazanih na Sliki 6 in Sliki 7. Posebej zadnje postajajo vse vplivnejše sredstvo razkrivanja domoznanskih tematik tako zainteresiranim kot bolj "oddaljenim" uporabnikom.



Slika 6: Domoznanske razstave SIKBRE v letih 2015–2019 (Knjižnica Brežice, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019a)



Slika 7: Spletne objave domoznanskih vsebin SIKBRE v letih 2016–2019 (Knjižnica Brežice, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019a)

Pregled poročil dejavnosti je pokazal, da ima SIKBRE razvito domoznansko dejavnost, katero izgrajuje na osnovi lastne domoznanske zbirke in sodelovanja z lokalnim okoljem. Zbrani podatki nam sporočajo, da število domoznanskih dogodkov SIKBRE, namenjenih šolajoči mladini in odraslim, odgovarja odstotnemu deležu enih in drugih v članski strukturi knjižnice. Z domoznanskimi vsebinami in s samo domoznansko zbirko se uporabniki srečujejo v najrazličnejših kontekstih; šolajoča mladina skoraj v celoti v okviru sodelovanja SIKBRE z lokalnimi izobraževalnimi ustanovami in v za njih izvedenih bibliopedagoških urah. V prvih dveh letih obravnavanega obdobja, tj. v obdobju 2015–2019, je zabeležen največji obisk osnovnošolcev in dijakov v knjižnici, ki je prinesel tudi srečanje z domoznanstvom v lokalni skupnosti. Temu je botrovalo dvoje: številne prireditve v sklopu Toporišičevega leta in odprtje prenovljenih prostorov domoznanske zbirke. Oboje kaže na pomen takšnih dogodkov za popularizacijo domoznanstva, ob čemer pa je jasno, da se ozaveščenost prebivalcev o knjižnici in njeni domoznanski dejavnosti prvenstveno gradi po poti malih, a vztrajnih korakov.

3 ANKETA O PREPOZNAVNOSTI DOMOZNANSKE ZBIRKE KNJIŽNICE BREŽICE MED IZOBRAŽEVALNIMI USTANOVAMI NA OBMOČJU OBČINE BREŽICE

3.1 OPREDELITEV PROBLEMA

V zadnjem popisu domoznanske dejavnosti v slovenskih splošnih knjižnicah in v Univerzitetni knjižnici Maribor lahko med drugim preberemo oceno, da »[a]ktivno strokovno in organizacijsko sodelovanje knjižnic z drugimi ustanovami lahko znatno pripomore k učinkovitejšemu delovanju in prepoznavnosti splošnih knjižnic« (Bon, 2018, str. 37). Podobno kot avtorji omenjenega popisa smo tudi v našem primeru želeli z anketo o sodelovanju na področju domoznanstva med šolami oz. fakulteto na območju Občine Brežice in SIKBRE ugotoviti, s katerimi tovrstnimi ustanovami ter na kakšen način knjižnica sodeluje, organizira in usklajuje domoznansko dejavnost. Ugotoviti smo želeli tudi stopnjo prepoznavnosti domoznanske zbirke med učitelji oz. predavatelji in učenci, dijaki ter študenti, ki se izobražujejo v občini Brežice, ter identificirati področja domoznanske dejavnosti, ki bi po mnenju anketirancev iz vrst osebja izobraževalnih ustanov predstavljala najboljše izhodišče za okrepitev oz. začetek sodelovanja. Pri delu nas je vodilo prepričanje, da šele analiza trenutnega stanja, odstranje močnih in šibkih plati sodelovanja med lokalnimi izobraževalnimi ustanovami in SIKBRE ter uvid v pričakovanja in potrebe uporabnikov iz izobraževalnih vrst lahko omogočijo uspešnejše načrtovanje domoznanske dejavnosti v prihodnje, s tem pa tudi učinkovitejše uresničevanje potencialov domoznanske zbirke.

3.2 HIPOTEZE IN CILJI RAZISKAVE

Oblikovali smo šest hipotez, ki so vse vezane na prepoznavnost domoznanske zbirke SIKBRE med izobraževalnimi ustanovami na območju Občine Brežice in vzajemno sodelovanje:

Hipoteza 1: Odgovorni za knjižnično dejavnost v izobraževalnih ustanovah na območju občine Brežice poznajo in uporabljajo domoznanska portala Kamra in Album Slovenije ter domoznanske objave na Facebook-u in spletni strani SIKBRE.

Hipoteza 2: Izobraževalne ustanove na območju Občine Brežice imajo vzpostavljeno sodelovanje s SIKBRE, katero vključuje tudi domoznansko zbirko.

Hipoteza 3: Tiste izobraževalne ustanove na območju Občine Brežice, katere imajo vzpostavljeno sodelovanje s SIKBRE, ocenjujejo sodelovanje s SIKBRE na področju domoznanstva kot zelo dobro.

Hipoteza 4: Vsebina domoznanske zbirke SIKBRE in njen potencial sta v zadostni meri znana delavcem v izobraževalnih ustanovah na območju Občine Brežice.

Hipoteza 5: Vsebina domoznanske zbirke SIKBRE in njen potencial sta v zadostni meri znana šolajoči mladini (učencem, dijakom in študentom) na območju Občine Brežice.

Hipoteza 6: Domoznanska bibliopedagoška dejavnost in nudenje podpore projektnemu delu pri izobraževalnih predmetih po presoji odgovornih za knjižnično dejavnost v izobraževalnih ustanovah na območju Občine Brežice prednjačijo med dejavnostmi, ki bi lahko predstavljale izhodišče za vzpostavitev oz. okrepitev sodelovanja s SIKBRE.

Hipoteza 7: Izobraževalne ustanove, zajete v anketi, so s SIKBRE na področju domoznanstva pripravljene poglobiti sodelovanje in vstopiti v aktivno partnerstvo.

Z anketo smo želeli:

- ugotoviti, v kolikšni meri so vsebine domoznanske zbirke SIKBRE, ki so objavljene na svetovnem spletu, prepoznavne in uporabljane med tistimi, ki so v izobraževalnih ustanovah odgovorni za sodelovanje s SIKBRE;
- dobiti vpogled v obseg in načine sodelovanja izobraževalnih ustanov s SIKBRE, ki vključujejo tudi domoznansko zbirko;
- zbrati predloge, kaj bi prispevali k izboljšanju tovrstnega sodelovanja;
- preveriti, če sta vsebina in potencial domoznanske zbirke SIKBRE v zadostni meri znana predstavnikom izobraževalnih ustanov in šolajoči mladini;
- odkriti razloge, zakaj vsebina domoznanske zbirke SIKBRE ni v zadostni meri znana šolajoči mladini in predstavnikom izobraževalnih ustanov;

- prepoznati področja domoznanske dejavnosti SIKBRE, ki bi pri predstavnikih izobraževalnih ustanov predstavljala najboljše izhodišče za vzpostavitev oz. okrepitev sodelovanja.

3.3 ANKETIRANCI IN ANKETNI VPRAŠALNIK

Sodelovanje SIKBRE z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami (z izjemo vrtcev) na območju Občine Brežice na osnovi knjižnične domoznanske zbirke smo se odločili raziskati s pomočjo anketnega vprašalnika v spletni aplikaciji 1KA, katera naj bi omogočila ovrednotenje situacije in zbiranje predlogov možnih izboljšav. Pri tem nas je vodilo prepričanje, da bodo tako pridobljeni podatki in na njih temelječa analiza prispevali k izboljšanim storitvam za šolajočo mladino, zaposlene v izobraževalnih ustanovah, knjižnične uporabnike in lokalno okolje. Ob posredovanju ankete smo kontaktne osebe šol zaprosili, da poskrbijo, da bo anketo izpolnila oseba, ki je v ustanovi zadolžena za sodelovanje s SIKBRE oz. je imela s tem predhodne izkušnje.

Anketo smo naslovili na vseh osem osnovnih šol (Artiče, Velika Dolina, Bizeljsko, Pišece, Brežice, Cerklje ob Krki, Globoko, Dobova), katerih šolski okoliš se pokriva z lokalnim okoljem delovanja SIKBRE, v obeh primerih pa z mejami Občine Brežice, na obe tamkajšnji srednji šoli (Gimnazija Brežice ter Ekonomska in trgovska šola Brežice) in Fakulteto za turizem Univerze v Mariboru, ki ima svoj domicil v Brežicah in za katero SIKBRE pogodbeno opravlja knjižnično-informacijsko službo. Rok za izpolnjevanje ankete smo določili med 24. in 31. avgustom 2020.

Anketni vprašalnik (Priloga 1) zajema 14 vprašanj, osredotočenih na dve razsežnosti sodelovanja med SIKBRE in šolami oz. fakulteto na območju brežiške občine: prvič, prepoznavnost domoznanske zbirke SIKBRE, in drugič, obstoječe in zaželenne oblike sodelovanja, ki temeljijo na vsebinah iz domoznanske zbirke SIKBRE.

3. 4 VZOREC IN REPREZENTATIVNOST ANKETE

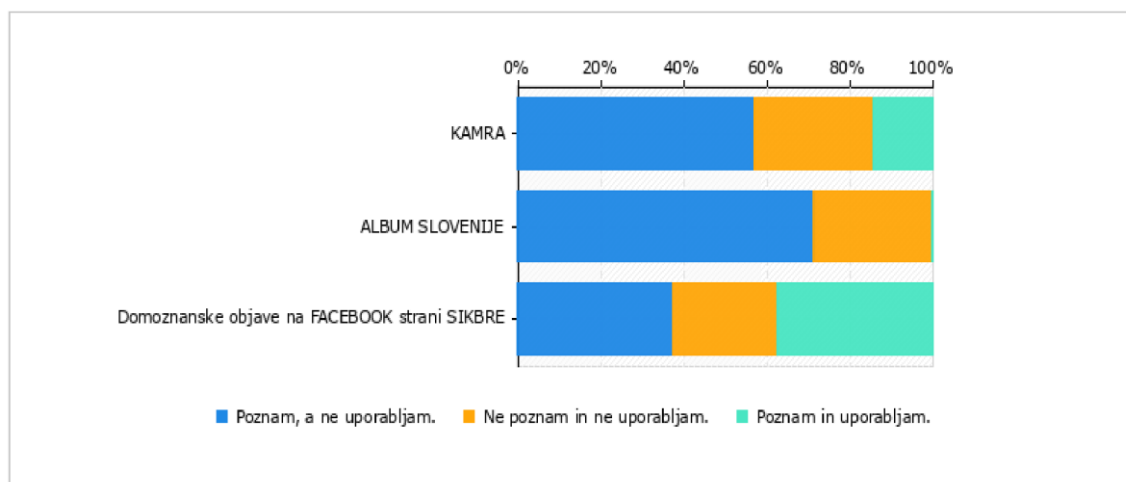
K izpolnjevanju anketnega vprašalnika je pristopilo 8 (73 %) od 11 anketirancev. Sodelujoči v anketi prihajajo iz vseh treh vrst izobraževalnih ustanov na območju Občine Brežice

(osnovnih in srednjih šol ter fakultete). Anketiranci v šestih primerih zasedajo delovno mesto knjižničarja in učitelja, v enem primeru srednješolskega profesorja in še v enem primeru samostojnega strokovnega delavca v dekanatu Fakultete za turizem. Zaradi navedenega moremo anketni vzorec imeti za dovolj reprezentativen, odgovore respondentov pa za objektivne pokazatelje trenutne situacije glede sodelovanja SIKBRE s šolami oz. fakulteto na območju Občine Brežice na temelju domoznanske zbirke.

3. 5 REZULTATI ANKETE

3.5.1 Prepoznavnost domoznanske zbirke Knjižnice Brežice

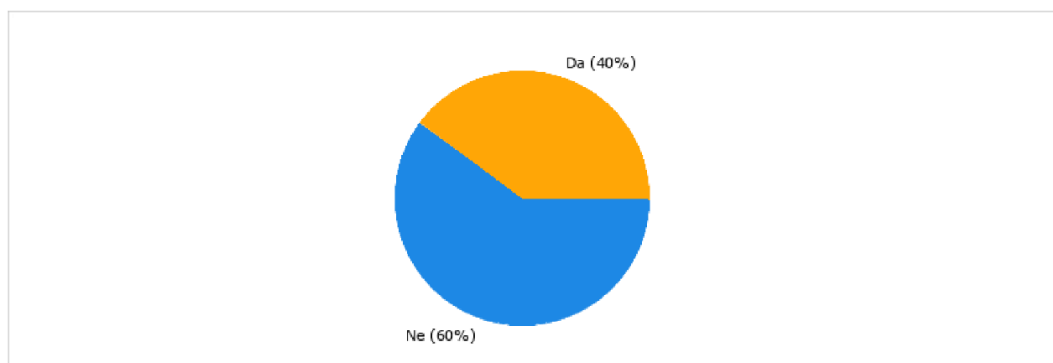
Kot je razvidno iz Slike 8, večina od osmih sodelujočih v anketi pozna domoznanska portala Kamra (61 %) in Album Slovenije (71 %), toda prvega v svoje delo vključuje le eden, drugega pa navkljub največji prepoznavnosti nobeden od anketirancev. Boljši rezultat imajo domoznanske objave na Facebook strani SIKBRE. Te imajo precej visoko prepoznavnost (76 %), trije anketiranci (37 %) pa so navedli, da jih tudi vključujejo v svoje delo na šoli oz. fakulteti.



Slika 8: Prepoznavnost in uporabnost domoznanskih portalov Kamra in Album Slovenije ter domoznanskih objav na Facebook strani SIKBRE

V povezavi s prepoznavnostjo domoznanske zbirke SIKBRE smo od anketirancev želeli izvedeti še mnenje, ali sta vsebina zbirke in njen potencial v zadostni meri znana zaposlenim in šolajočim v izobraževalnih ustanovah, iz katerih prihajajo. Dobili smo pet mnenj od osmih

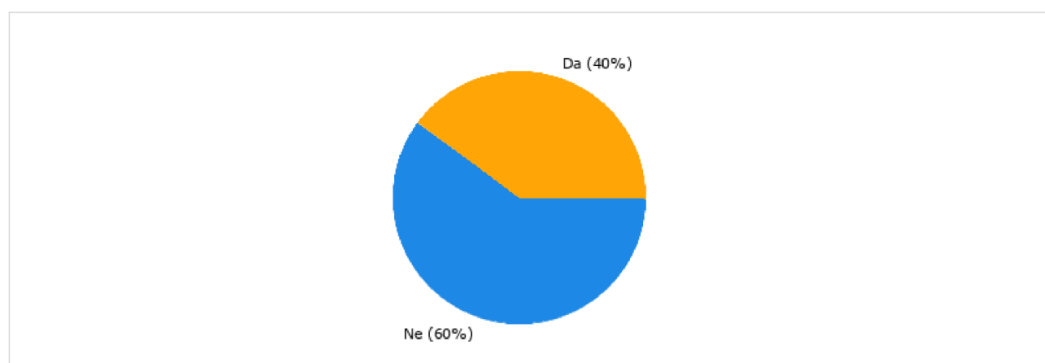
sodelujočih v anketi. Na vprašanje o prepoznavnosti domoznanske zbirke med učitelji/profesorji sta bila le dva (40 %) odgovora pritrdilna (Slika 9).



Slika 9: Prepoznavnost vsebine in potenciala domoznanske zbirke SIKBRE med zaposlenimi v izobraževalnih ustanovah

Anketirance, ki so odgovorili z ne, smo prosili, da podrobneje pojasnijo svoj odgovor. Prvo mnenje se je glasilo, da visokošolski učitelji na Fakulteti za turizem kratko malo »ne poznajo domoznanske zbirke«. Drugi anketiranec je na tem mestu predlagal, da naj bi SIKBRE obveščala o »zanimivih« (verjetno je mišljeno relevantnih) knjižnih naslovih, ki se navezujejo na izbrano šolo. Tretji izmed anketirancev pa je izrazil mnenje, da sta vsebina in potencial domoznanske zbirke SIKBRE »mogoče« bolj znana slovenistom, zgodovinarjem, geografom ter šolski knjižničarki, medtem ko preostalim učiteljem »precej manj«.

Glede prepoznavnosti domoznanske zbirke SIKBRE med šolajočo mladino so se anketiranci opredelili na enak način kot v primeru zaposlenih v izobraževalnih ustanovah. Slika 10 kaže, da sta le dva od petih (40 %) zavzela stališče, da sta šolajoči mladini vsebina in potencial zbirke poznana v zadostni meri.



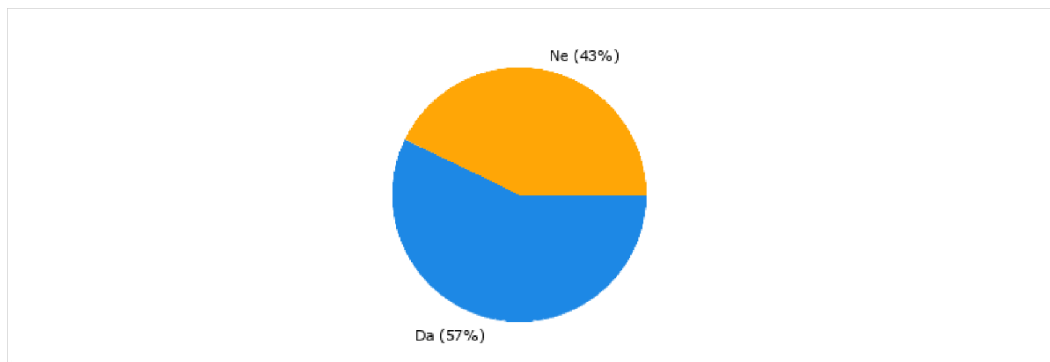
Slika 10: Prepoznavnost vsebine in potenciala domoznanske zbirke SIKBRE med šolajočo mladino

Anketirance, ki so odgovorili z ne, smo prosili, da podrobneje pojasnijo odgovor. Dva sta le ponovila že predhodno podan negativen odgovor. Pri tem je bil eden od odgovorov toliko dopolnjen, da smo izvedeli, da tudi študentje Fakultete za turizem prav tako kot tudi njihovi predavatelji ne poznajo domoznanske zbirke SIKBRE. Podobno je bil v tretjem odgovoru zgolj ponovljen predlog, da bi moralo promociji domoznanske zbirke SIKBRE v šoli služiti opozarjanje na knjižna dela, ki so zanimiva za dotično šolo.

V nadaljevanju smo s strani anketirancev želeli dobiti predloge za okrepitev prepoznavnosti vsebine in potenciala domoznanske zbirke SIKBRE pri zaposlenih in šolajočih v izobraževalnih ustanovah. K temu je pristopilo sedem od osmih anketirancev, vendar sta z obeh vidikov le dva od njih (25 %) oblikovala konkretne predloge. Kot je razvidno iz teh dveh odgovorov, bi bili učitelji pripravljeni spoznavati domoznansko zbirko skupaj z učenci v okviru obiska šole v SIKBRE, v enem primeru pa je kot zaželena oblika navedeno spremljajoče krajše predavanje o zbirki. Za prebujanje zanimanja za domoznansko zbirko SIKBRE med lokalnimi učenci je bil predlagan enak pristop: ogled domoznanske zbirke in predstavitevno predavanje.

3.5.2 Oblike, ocene in predlogi za sodelovanje s Knjižnico Brežice na področju domoznanske zbirke

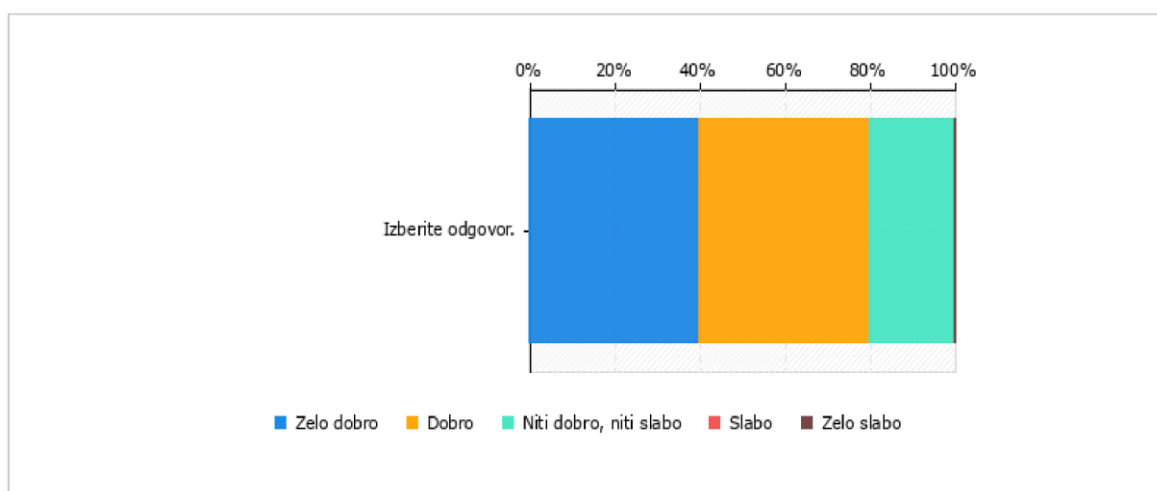
V delu ankete, kjer smo od anketirancev poizvedovali o oblikah, ocenah in predlogih za izboljšanje sodelovanja med SIKBRE na področju domoznanske zbirke in ustanovo, v imenu katere so odgovarjali. Prvo vprašanje je bilo, ali ima njihova ustanova s SIKBRE vzpostavljeno sodelovanje, ki vključuje tudi domoznansko zbirko. Pridobili smo sedem odgovorov, med katerimi so bili pozitivni štirje (57 %), pri čemer se v tem primeru zdi upravičeno ne sodelujočega, osmega anketiranca, prišteti k trem negativnim odgovorom (Slika 11).



Slika 11: Sodelovanje s SIKBRE, ki vključuje tudi domoznansko zbirko

Anketirance, ki so na omenjeno vprašanje odgovorili z da, smo prosili, da navedejo želene oblike sodelovanja. Pridobljeni so bili vsi od štirih pričakovanih odgovorov, ki so se glasili: predstavitev domoznanske zbirke in Toporišičevega leta; učna ura Zakladi domačega kraja – domoznanstvo za učence 3. razredov; obisk tretješolcev v sklopu načrtovanih dejavnosti v SIKBRE; priprava domoznanskega gradiva in njegova izposoja.

V nadaljevanju smo želeli pridobiti opisno oceno sodelovanja njihove ustanove s SIKBRE na področju domoznanstva, rezultate smo prikazali na Sliki 12. K odgovarjanju je pristopilo pet anketirancev, od katerih sta dva (40 %) dala oceno zelo dobro, dva (40 %) dobro, eden (20 %) pa je presodil, da tovrstno sodelovanje ni niti dobro niti slabo.



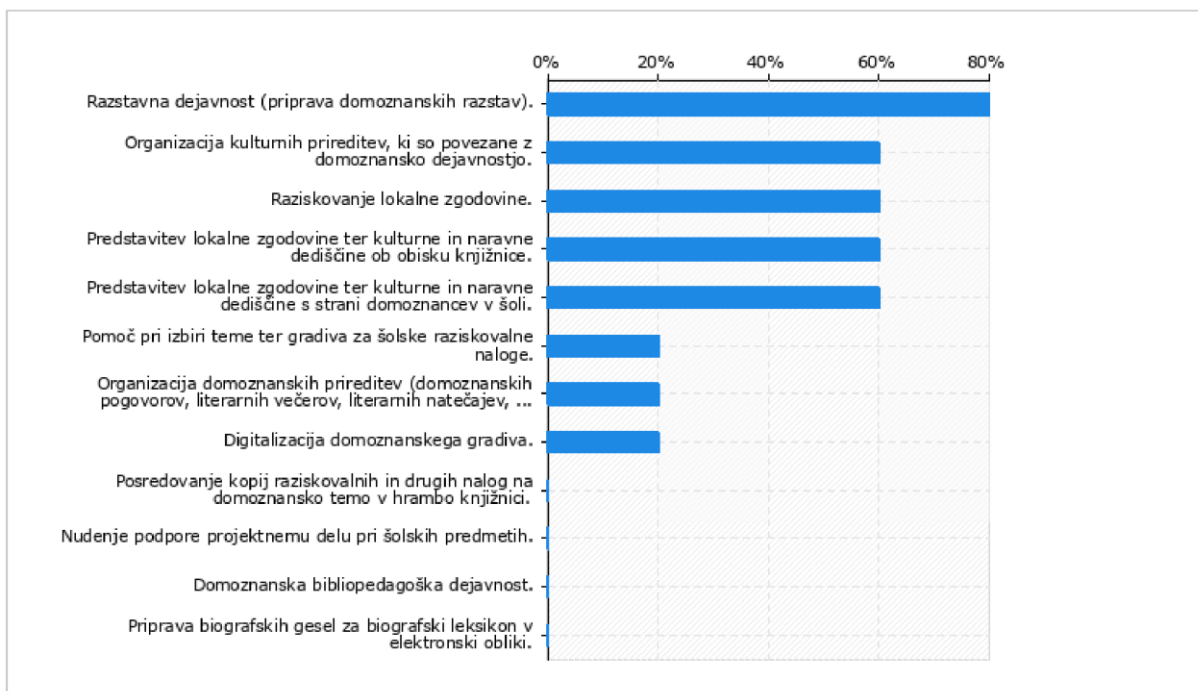
Slika 12: Ocena sodelovanja s SIKBRE na področju domoznanstva

Nato smo anketirance zaprosili, da obrazložijo razlog(-e), ki so vplivali na odgovor v prejšnjem vprašanju. Anketiranca, ki sta dala sodelovanju s SIKBRE najvišjo oceno, sta v prvem primeru navedla ustrežljivost in strokovnost domoznancev, v drugem pa sadove tega

sodelovanja, ki so v tem, da učenci »bolje spoznajo pomembne osebnosti in znamenitosti domačega kraja«. Anketiranec, ki je tovrstno sodelovanje označil kot dobro, se je za to odločil na osnovi tega, da knjižnica obvešča in sodeluje z njegovo šolo na področju domoznanstva. Najbolj poveden je bil odgovor anketiranca, ki ni imel niti najslabšega niti najboljšega mnenja o obravnavanem sodelovanju, kot vzrok za svoj odgovor je iskreno zapisal, in sicer da »se trudimo za dobro sodelovanje, organizacijsko [pa] nam kaj ponagaja«.

Pri sledečem poizvedovanju med anketiranci po predlogih, ki bi prispevali k izboljšanju sodelovanja med njihovo ustanovo in SIKBRE na osnovi domoznanske zbirke, je imela anketa najskromnejši izplen. Namesto pričakovanih osmih odgovorov, ki bi bili za našo raziskavo eni od bolj relevantnih, je bil tako pridobljen le eden. Ta je vključeval nezadostno preciziran predlog o izmenjavi gradiv iz občinskih ustanov.

Namen zadnjega in nemara najpomembnejšega vprašanja v anketi je bil od anketirancev pridobiti informacijo, katere od izbranih domoznanskih dejavnosti SIKBRE bi lahko predstavljale izhodišče za vzpostavitev oz. okrepitev sodelovanja med knjižnico in njihovo ustanovo, pri čemer so lahko izbrali več možnih odgovorov. Tudi v tem primeru je odgovarjalo le pet od osmih anketirancev. Kot je razvidno iz Slike 13, se jih je največ (štiri oz. 80 %) opredelilo za sodelovanje pri snovanju domoznanskih razstav. Glasove treh anketirancev (60 %) so pridobile sledeče dejavnosti: organizacija kulturnih prireditev, ki so povezane z domoznansko dejavnostjo; raziskovanje lokalne zgodovine; predstavitev lokalne zgodovine; predstavitev kulturne in naravne dediščine ob obisku domoznancev v izobraževalni ustanovi. Za možnost pomoči pri izbiri teme in gradiva za raziskovalne naloge, (so)organizacije domoznanskih prireditev (domoznanskih pogovorov ter literarnih večerov in natečajev) in digitalizacije domoznanskih vsebin, se je odločil zgolj po en anketiranec (20 %). Medtem se za preostale štiri možne oblike sodelovanja (posredovanje kopij raziskovalnih oz. zaključnih nalog na domoznansko temo v hrambo SIKBRE; nudenje podpore projektnemu delu pri šolskih predmetih; domoznanska bibliopedagoška dejavnost; priprava spletnih biografskih gesel) ni odločil nobeden izmed anketirancev.



Slika 13: Domoznanske dejavnosti SIKBRE kot izhodišče za vzpostavitev oz. okrepitev sodelovanja s SIKBRE

3.6 VERIFIKACIJA HIPOTEZ

Hipoteza 1: Odgovorni za knjižnično dejavnost v izobraževalnih ustanovah na območju Občine Brežice poznajo in uporabljajo domoznanska portala Kamra in Album Slovenije ter domoznanske objave na Facebook-u in spletni strani SIKBRE.

Hipoteza je delno potrjena. Šest oz. sedem od osmih sodelujočih v anketi pozna domoznanska portala Kamra in Album Slovenije, vendar ju razen ene izjeme nihče ne vključuje v svoje delo na šoli oz. fakulteti. Domoznanske objave na Facebook-u in spletni strani SIKBRE imajo podobno visoko prepoznavnost, poleg tega pa so trije anketiranci navedli, da jih vključujejo v svoje delo na šoli oz. fakulteti.

Hipoteza 2: Izobraževalne ustanove na območju Občine Brežice imajo vzpostavljeno sodelovanje s SIKBRE, ki vključuje tudi domoznansko zbirko.

Hipoteza je delno potrjena. Na odgovor so pritrdilno odgovorili le trije od osmih sodelujočih v anketi.

Hipoteza 3: Izobraževalne ustanove na območju Občine Brežice, ki imajo vzpostavljeno sodelovanje s SIKBRE, ocenjujejo sodelovanje s SIKBRE na področju domoznanstva kot zelo dobro.

Hipoteza je delno potrjena. Od petih anketirancev sta po dva dala oceno zelo dobro, oz. dobro, eden pa je ocenil, da tovrstno sodelovanje ni niti dobro niti slabo.

Hipoteza 4: Vsebina domoznanske zbirke SIKBRE in njen potencial sta v zadostni meri znana zaposlenim v izobraževalnih ustanovah na območju Občine Brežice.

Hipoteza je ovržena. Na to vprašanje sta le dva anketiranca odgovorila pritrdilno.

Hipoteza 5: Vsebina domoznanske zbirke SIKBRE in njen potencial sta v zadostni meri znana šolajoči mladini na območju Občine Brežice.

Hipoteza je ovržena. Zgornji trditvi sta pritrdila le dva anketiranca.

Hipoteza 6: Domoznanska bibliopedagoška dejavnost in nudenje podpore projektnemu delu pri izobraževalnih predmetih po presoji odgovornih za knjižnično dejavnost v izobraževalnih ustanovah na območju Občine Brežice prednjačijo med dejavnostmi, ki bi mogle predstavljati izhodišče za vzpostavitev oz. okrepitev sodelovanja s SIKBRE.

Hipoteza je ovržena. Za razliko od pričakovanj se nihče od anketirancev ni odločil za zgoraj navedeni možnosti. Posebej presenetljiv je slab rezultat domoznanske bibliopedagoške dejavnost, ki je sicer ena od bolj razvitih dejavnosti SIKBRE. Očitno je tudi, da anketiranci niso prepoznali vzajemne koristni vključevanja kopij raziskovalnih in drugih nalog v knjižnični fond ter nudenja informacijske podpore projektnemu delu pri izobraževalnih predmetih. Za dejavnosti, ki predstavljajo najznačilnejša področja sodelovanja med šolami in knjižnico: domoznanske okrogle mize, literarni večeri in istovrstni natečaji, se je odločil eden več izmed sodelujočih v anketi. Enako skromen odziv je med anketiranci dobila možnost pomoči pri izbiri teme ter gradiva za šolske raziskovalne naloge. Kritična refleksija anketnih vprašanj in pridobljenih odgovorov pokaže, da je bila možnost digitalizacije domoznanskega gradiva podana preveč površno, saj ni bila dopolnjena z možnostjo pomoči pri zbiranju gradiva, čemur bi sledila digitalizacija. Bolj celostna predstavitev tega vidika domoznanske dejavnosti bi tako lahko dobila večji odziv anketirancev – ali pa tudi ne.

Hipoteza 7: Izobraževalne ustanove, sodelujoče v anketi, so s SIKBRE na področju domoznanstva pripravljene poglobiti sodelovanje in vstopiti v aktivno partnerstvo.

Hipoteza je ovržena. Gledano v celoti, se izkaže, da naši anketiranci od SIKBRE predvsem pričakujejo »gotove izdelke« v smislu postavitve domoznanskih razstav, organizacije domoznanskih prireditev in predstavitev lokalne zgodovine in dediščine, bistveno manj ali pa celo sploh pa niso pripravljene na aktivno partnerstvo in tvoren prispevek na domoznanskem področju.

4 OPIS DOMOZNANSKE DEJAVNOSTI PO SMERNICAH NOVIH STROKOVNIH PRIPOROČIL IN STANDARDOV ZA SPLOŠNE KNJIŽNICE IZ LETA 2018

Zakon o knjižničarstvu (2001) v 11. členu določa, da razvoj knjižnic usmerjajo standardi in strokovna priporočila, ki se nanašajo na organiziranost in delovanje knjižnične javne službe. Strokovna priporočila želijo uveljaviti razvojno vizijo proaktivne knjižnice kot dejavnika razvoja lokalne skupnosti. Proaktivna naravnost pomeni, da knjižnica ugotavlja in predvideva potrebe prebivalcev v lokalni skupnosti. Avtorji Strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice (2019) nas poučijo, da temelj za proaktivno splošno knjižnico predstavljajo knjižnične vloge. Strokovni izraz »knjižnične vloge« je vezan na številne možnosti, ki jih ima splošna knjižnica pri uresničevanju svojega poslanstva. Vsaka knjižnica naj bi tako pri načrtovanju, na osnovi analize lokalne skupnosti, določila prioritete med knjižničnimi vlogami, opredelila konkretne načine izvajanja knjižničnih vlog glede na lokalne potrebe in svoje zmožnosti ter opredelila način ugotavljanja uspešnosti izvedenega programa (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2019, str. 4).

Zgoraj omenjena strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice z domoznansko dejavnostjo povezujejo podporo razumevanju, raziskovanju lokalne skupnosti in gradnji njene identitete, spodbujanju zanimanja za lokalno okolje in zavedanja pripadnosti lokalni skupnosti ter skrb za ohranjanje vrednot lokalnega okolja. Knjižnica naj našteto uresničuje s posredovanjem domoznanskega gradiva in informacij, z gradnjo informacijskih virov (leksikoni, bibliografije), z digitalizacijo gradiva, z omogočanjem in s spodbujanjem objavljajanja domoznanskega gradiva na spletu, s predstavljanjem gradiva, z objavljajanjem lastnih domoznanskih publikacij, z ozaveščanjem o kulturni in naravni dediščini lokalne skupnosti in s seznanjanjem z lokalnim dogajanjem, s promoviranjem uporabe

domoznanskega gradiva in storitev. Kot dve temeljni obliki dela na domoznanskem področju sta navedeni, prvič, organizacija dogodkov z namenom ozaveščanja o pomenu kulturne in naravne dediščine ter zgodovine lokalne skupnosti, in drugič, ozaveščanja o pomenu domoznanskega gradiva v knjižnici in motiviranja prebivalcev za zbiranje domoznanskega gradiva (predavanja na teme povezane z lokalno skupnostjo, okrogle mize, organizacija prostovoljnega zbiranja gradiva itn.) (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2019, str. 49–51).

Za domoznanstvo, kot eno izmed enajstih možnih knjižničnih vlog, smo za SIKBRE pripravili natančen opis po smernicah iz veljavnih strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice. Pri opisu smo po eni strani upoštevali kadrovske in prostorske zmožnosti knjižnice, po drugi pa identificirane potrebe in pričakovanja lokalnega okolja. Upoštevajoč oboje bi se domoznanska dejavnost SIKBRE, ob ustrezno vzpostavljeni notranji organizaciji, lahko učinkovito odzvala na potrebe obstoječih in potencialnih uporabnikov ter na ta način okrepila vlogo proaktivne knjižnice v lokalnem okolju. Prepričani smo, da bi k slednjemu lahko prispevala realizacija predlogov za bodoči razvoj domoznanske zbirke SIKBRE, ki jih podajamo v sklopu pričujočega opisa domoznanske dejavnosti kot knjižnične vloge SIKBRE.

4.1 KNJIŽNIČNA VLOGA: DOMOZNANSKA DEJAVNOST

Knjižnično vlogo domoznanske zbirke SIKBRE smo pripravili po Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2019, str. 49–51).

- **Poglavitni cilj**

- Večja prepoznavnost SIKBRE in njene domoznanske dejavnosti med lokalnimi prebivalci.

- **Namen**

- Podpora razumevanju, raziskovanju lokalne skupnosti in gradnji njene identitete.
- Spodbujanje zanimanja za lokalno okolje.
- Nadgradnja obstoječih in priprava dodatnih izobraževalnih programov.
- Krepitev prepoznavnosti SIKBRE kot vira informacij v lokalni skupnosti.
- Vključevanje v programe varovanja oz. obujanja kulturne dediščine.

- **Opis**

SIKBRE premore samostojno in fizično ločeno domoznansko zbirko, ki vključuje rastočo zbirko del dr. Jožeta Toporišiča in stalno razstavo povojnega razvoja knjižnice. Knjižnica posreduje domoznansko gradivo in informacije, izvaja izvirne bibliopedagoške programe na osnovi domoznanske zbirke, prispeva k vzpostavitvi informacijskih virov z ustvarjanjem bibliografij, domoznansko gradivo digitalizira, omogoča in spodbuja objavljane domoznanskega gradiva na spletu, ozavešča o kulturni in naravni dediščini lokalne skupnosti, seznanja z lokalnim dogajanjem ter promovira uporabo domoznanskega gradiva in storitev. Z domoznanstvom v ožjem smislu besede se v knjižnici ukvarjajo tri osebe, od teh ena za polovično delovno obveznost, preostali dve pa sporadično.

- **Pridobitev oz. koristi za posameznika, lokalno skupnost, družbo in državo**

- Poznavanje lokalne zgodovine, tradicije, kulturne in naravne dediščine lokalne skupnosti ter krepitev identitete in kohezija lokalne skupnosti.
- Večja in lažja dostopnost do domoznanskih vsebin.

- **Ciljne skupine**

Vsi dejanski in potencialni uporabniki/prebivalci.

- **Pravice uporabnikov**

Pravica dostopa in uporabe informacij ter gradiv v povezavi z lokalno skupnostjo.

- **Možni kazalci uspešnosti**

- Rezultati dela
 - Število izposoj in uporabe domoznanskega gradiva.
 - Uporaba domoznanskega gradiva v elektronski obliki.
 - Število domoznanskih prireditev in razstav.
- Uporabniki
 - Število udeležencev domoznanskih prireditev.
 - Število uporabnikov, ki aktivno sodelujejo pri izgradnji domoznanske zbirke.

- Percepcija uporabnikov
 - Število prebivalcev/uporabnikov, ki so izjavili, da jim je knjižnica pomagala pri razumevanju lokalne skupnosti.
 - Število prebivalcev/uporabnikov, ki so izjavili, da jim knjižnica pomaga pri njihovem raziskovanju lokalne skupnosti.
 - Število prebivalcev/uporabnikov, ki so izjavili, da jim je knjižnica nudila podporo pri iskanju in uporabi domoznanskega gradiva.
 - Število prebivalcev/uporabnikov, ki so izjavili, da so zadovoljni z vsebino domoznanske zbirke.
 - Število prebivalcev/uporabnikov, ki so izjavili, da so dogodki knjižnice prispevali k njihovem ozaveščanju o kulturni in naravni dediščini lokalne skupnosti.
- Vpliv na uporabnike
 - Število določenih uporabnikov, ki so pridobili nova znanja o lokalni skupnosti.
 - Število določenih uporabnikov, ki so razvili pozitiven odnos do lokalne skupnosti.
 - Število objavljenih publikacij, ki so bile pripravljene na podlagi domoznanskega gradiva in informacij iz knjižnice.
- **Možne oblike dela**
 - Zbiranje, obdelovanje, varovanje in posredovanje domoznanskega gradiva.
 - Zagotavljanje dostopnosti in uporabe domoznanske zbirke oz. gradiva.
 - Nadaljnje objavljane domoznanskih zgodb na portalih Kamra in Album Slovenija ter spletni strani SIKBRE in družabnih omrežjih.
 - Nadaljnje objavljane Portretov (ne)znanih Brežičanov v Domoznanskem mozaiku.
 - V lokalnem prostoru povezati posameznike in organizacije ter z njimi sodelovati pri skupnih projektih.
 - Promocija domoznanske zbirke oz. vsebin kot virov za zaključna dela.
 - Projektno sodelovanje s sosednjo Fakulteto za turizem.
 - Sistematično zbiranje seminarskih, projektnih in zaključnih del z domoznansko tematiko.
 - Prirejanje domoznanskih okroglih miz tudi o najaktualnejših tematikah.

- Objavljanje tematskih e-razstav.
- Predstavitev lokalne kulturne dediščine z vzajemnim sodelovanjem kulturnih ustanov in drugih partnerjev.
- Izvedba LEGO-delavnic z domoznansko tematiko.
- Organizacija diplomskih večerov oz. predstavitev diplomskih del, navezujočih se na lokalno okolje.
- Vzpostavitev domoznanskega krožka.
- Priprava tematskih razstav in objava spremljajočega kataloga.
- Opravljanje tematskih poizvedb in izdelava bibliografij na zahtevo.
- Podpora prebivalcem pri objavljanju domoznanskega gradiva.
- Organizacija dogodkov z namenom ozaveščanja o pomenu kulturne in naravne dediščine ter zgodovine lokalne skupnosti, ozaveščanja o pomenu domoznanskega gradiva v knjižnici in motiviranja prebivalcev za zbiranje domoznanskega gradiva.
- Priprava promocijskega gradiva.

- **Pravila poslovanja**

- Pravila uporabe občutljivega in dragocenega domoznanskega gradiva. Posebni pogoji zaščite in varovanja gradiva.
- Pravila uporabe prostorov knjižnice.
- Pravila glede varovanja avtorskih pravic v skladu z določili avtorskopравne zakonodaje.

- **Osebj e in kompetenčni model**

- Posebne kompetence.
 - Obvladovanje procesa iskanja informacij in referenčnega pogovora. Ustrezna formalna izobrazba, splošna razgledanost.
 - Poznavanje lokalnega okolja, dejavno vključevanje v življenje lokalnega okolja, pozitiven odnos in zavedanje o pomenu domoznanstva za prebivalce lokalne skupnosti, poznavanje zgodovine, osebnosti in aktualnih razmer v lokalnem okolju, poznavanje založnikov in drugih deležnikov v lokalnem okolju. Sposobnost povezovanja različnih znanstvenih področij.
 - Poznavanje dela s sodobno informacijsko-komunikacijsko opremo in računalniškimi programi, poznavanje postopkov digitalizacije, usposobljenost

za snemanje in fotografiranje. Znanje ustreznih tujih jezikov. Znanje priprave razstav, predavanj, usposabljanj in drugih dogodkov.

- Poznavanje postopkov in pogojev za ustrezno zaščito in varovanje gradiva.
- Poznavanje uredniškega in založniškega dela.
- Usposobljenost za intervjuvanje in zbiranje ustnega izročila.

- **Knjižnična zbirka**

- Opredelitev

- Določeni kriteriji za zbiranje in bibliografsko obdelavo domoznanskega gradiva glede vsebine, nastanka in avtorstva. Vrste gradiva: knjige, serijske publikacije, rokopisi, notno gradivo, kartografsko gradivo, slikovno gradivo, video in filmsko gradivo ter zvočno gradivo, siva literatura, drobni tiski, gradivo v elektronski obliki, predmeti itn. Določeni kriteriji za digitalizacijo domoznanskega gradiva in oblikovanje lastnih podatkovnih zbirk (domoznanska bibliografija in domoznanska kronika).

- Ureditev knjižničnega gradiva

- Oblikovana posebna knjižnična zbirka v ločenem prostoru.

- **Prostor in oprema**

- Delovna mesta za knjižnično osebje z ustrezno opremo. Prostor za postavitve domoznanskega gradiva (ustrezno pohištvo glede na posebnosti gradiva). Prostor in oprema za uporabo gradiva (sedeži, domoznanska čitalnica, računalniške delovne postaje za uporabo gradiva v elektronski obliki, dostopnega lokalno in na daljavo, oprema za reprodukcijo avdiovizualnega gradiva). Oprema za digitalizacijo. Oprema za dokumentiranje lokalne kulturne dediščine in dogodkov. Oprema za snemanje intervjujev. Prostor za dogodke. Prostor s posebnimi pogoji hranjenja gradiva (trezor, omare). Razstavne vitrine.
- Spletno mesto in druge elektronske storitve knjižnice. Gradnja lastnih podatkovnih zbirk.

- **Potencialni partnerji in načini sodelovanja**

- Pri pridobivanju domoznanskega gradiva: posamezniki, društva in občinske organizacije. Pri usposabljanju za ravnanje z domoznanskim gradivom: izobraževalne

organizacije. Sodelovanje pri zbiranju, predstavljanju in digitalizaciji kulturne dediščine: muzeji, galerije, arhivi, posamezniki idr. Promocija: lokalni mediji. Sodelavniki v projektih lokalne skupnosti.

5 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI

Zbrani podatki iz poročil o domoznanskih dogodkih in drugih statističnih virov nam sporočajo, da število domoznanskih dogodkov SIKBRE, namenjenih šolajoči mladini in odraslim, odgovarja odstotnemu deležu enih in drugih v članski strukturi knjižnice. Z domoznanskimi vsebinami in samo domoznansko zbirko se uporabniki srečujejo v najrazličnejših kontekstih; šolajoča mladina tako rekoč v celoti v okviru sodelovanja SIKBRE z lokalnimi šolami in v za njih izvedenih bibliopedagoških urah. V prvih dveh letih obravnavanega obdobja, tj. v obdobju 2015–2019, je zabeležen največji obisk osnovnošolcev in dijakov v knjižnici, ki je prinesel tudi srečanje z domoznanstvom v lokalni skupnosti. Temu je botrovalo dvojje: številne prireditve v sklopu Toporišičevega leta in odprtje prenovljenih prostorov domoznanske zbirke. Oboje kaže na pomen takšnih dogodkov za popularizacijo domoznanstva, ob čemer pa je neizpodbitno, da se ozaveščenost prebivalcev o knjižnici in njeni domoznanski dejavnosti prvenstveno gradi po poti malih, a vztrajnih korakov in s pozornim zasledovanjem potreb obstoječih in potencialnih uporabnikov SIKBRE.

Rezultati spletne ankete za predstavnike izobraževalnih ustanov iz lokalnega okolja so pokazali, da je SIKBRE mogoče upravičeno prišteti k štirim petinam splošnih knjižnic, ki sodelujejo, organizirajo in usklajujejo strokovno delo z osnovnimi šolami, in dobro polovico splošnih knjižnic, ki navedeno počnejo s srednjimi šolami. Žal SIKBRE že tretje leto zapored ni med tisto slabo petino splošnih knjižnic, ki se na ta način z domoznanskimi temami povezujejo z višjimi oz. visokimi šolami (Bon, 2018, str. 37). Izkazalo se je tudi, da vsebina in potencial domoznanske zbirke SIKBRE v izobraževalnih ustanovah, ki delujejo v občini Brežice, nista dobro poznana niti zaposlenim niti šolajoči mladini. Zato ni presenetljiva ugotovitev, da je domoznanska zbirka le v redkih primerih vključena v vzgojno-izobraževalni proces, ter da je tovrstno sodelovanje med knjižnico in izobraževalnimi ustanovami skrženo na enkratno celostno ali le bežno srečanje z domoznansko zbirko v okviru organiziranih obiskov v knjižnici. Tako smo dolžni s precejšno rezervo vzeti sicer prevladujoče pozitivne ocene anketirancev o sodelovanju na osnovi domoznanske zbirke, saj to sodelovanje še ni šlo

skozi »ogelj preizkušenj«, ki spremlja vsako kompleksnejšo obliko medinstitucionalnega sodelovanja. Očitne in dokazljive prednosti in koristi aktivnega partnerstva med izobraževalno ustanovo in knjižnico so sodelujočim v anketi, kot vse kaže, še neznane oz. neprepoznane.

Na podlagi rezultatov ankete v prid vzpostavitve, okrepitve in diverzifikacije sodelovanja med SIKBRE in lokalnimi izobraževalnimi ustanovami predlagamo troje: 1) obstoječim in potencialnim uporabnikom domoznanske zbirke je potrebno v bodoče predstaviti in osmisliti številne možnosti in priložnosti, ki jih zanje nudi zbirka; 2) upoštevajoč, da uspeh pri medinstitucionalnem sodelovanju terja medoseben odnos in sodelovanje, promocijo vsebine in potenciala domoznanske zbirke opreti predvsem na vzpostavljanje osebnih stikov tako z zaposlenimi v izobraževalnih ustanovah kot s šolajočo mladino in 3) z izobraževalnimi ustanovami načrtno graditi kulturo sodelovanja, ki temelji na vzajemni koristi in pripadnosti lokalni skupnosti.

6 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Bon, M. (ur.). (2018). *Domoznanska dejavnost v slovenskih splošnih knjižnicah in v Univerzitetni knjižnici Maribor, stanje na dan 31. 12. 2016*. Narodna in univerzitetna knjižnica. https://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/domoznanska_dejavnost.pdf
- Bon, M. in Sedar, K. (2018). *Domoznanski projekti – uspeh sinergijskega sodelovanja in gradniki lokalne skupnosti*. V T. Miško, G. Hudolin in E. Marolt (ur.), *Domoznanstvo v lokalni skupnosti: prostor sinergije in sodelovanja: 5. festival domoznanstva* (str. 12–27). Mestna knjižnica Ljubljana.
- Denton, T. (2015). *Partnerships: a successful strategy for libraries* [Prispevek na konferenci]. IFLA WLIC 2015, Cape Town, South Africa. <http://library.ifla.org/1202/1/076-denton-en.pdf>
- Hoffman, A. (2016). *Digitizing your community's history: the innovative librarian's guide*. Libraries Unlimited.
- Jesenšek, M. (ur.). (2016). *Toporišičevo leto*. Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti.
- Knjižnica Brežice. (2015). *Poročila o opravljenem delu*. Interno gradivo Knjižnice Brežice.
- Knjižnica Brežice. (2016). *Poročila o opravljenem delu*. Interno gradivo Knjižnice Brežice.

Pacek, D., Domoznanska dejavnost v Knjižnici Brežice: ocena uspešnosti in predlogi za nadaljnji razvoj. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Knjižnica Brežice. (2017). *Poročila o opravljenem delu*. Interno gradivo Knjižnice Brežice.

Knjižnica Brežice. (2018). *Poročila o opravljenem delu*. Interno gradivo Knjižnice Brežice.

Knjižnica Brežice. (2019a). *Poročila o opravljenem delu*. Interno gradivo Knjižnice Brežice.

Knjižnica Brežice. (2019b). *Strateški načrt Knjižnice Brežice: 2020–2024*.

<http://www.knjiznica->

[brezice.si/tl_files/RazniDokumenti/Strateski%20nacrt/Strateski%20nacrt%20Knjiznic](http://www.knjiznica-brezice.si/tl_files/RazniDokumenti/Strateski%20nacrt/Strateski%20nacrt%20Knjiznice%20Brezice%202020%20-%202024.pdf)
[e%20Brezice%202020%20-%202024.pdf](http://www.knjiznica-brezice.si/tl_files/RazniDokumenti/Strateski%20nacrt/Strateski%20nacrt%20Knjiznic)

Knjižnica Brežice. (2020). *Letno poročilo Knjižnice Brežice za leto 2019*.

[file:///C:/Users/Uporabnik/Downloads/Letno%20porocilo%20Knjiznice%20Brezice%](file:///C:/Users/Uporabnik/Downloads/Letno%20porocilo%20Knjiznice%20Brezice%20za%20leto%202019.pdf)
[20za%20leto%202019.pdf](file:///C:/Users/Uporabnik/Downloads/Letno%20porocilo%20Knjiznice%20Brezice%20za%20leto%202019.pdf)

Knjižnica Brežice. (b. d. A). *Domoznanstvo*. <https://www.knjiznica->

[brezice.si/domoznanstvo.html](https://www.knjiznica-brezice.si/domoznanstvo.html)

Knjižnica Brežice. (b. d. B). *Obujanje spominov v sedanjem utripu*. <http://www.knjiznica->

[brezice.si/id-70-let-knjiznice-brezice.html](http://www.knjiznica-brezice.si/id-70-let-knjiznice-brezice.html)

Knjižnica Brežice. (b. d. C). *Zgodovina delovanja Knjižnice Brežice*. <https://www.knjiznica->

[brezice.si/zgodovina-delovanja-knjiznice-brezice.html](https://www.knjiznica-brezice.si/zgodovina-delovanja-knjiznice-brezice.html)

Knjižnica Kočevje. (b. d.). *Diplomski večeri*. <https://www.knjiznica-kocevje.si/diplomski->

[veceri/](https://www.knjiznica-kocevje.si/diplomski-veceri/)

Košič Humar, K. (2018). Povezovanje med knjižnico in šolajočo mladino. Ogledi knjižnice in

dragocenega domoznanskega gradiva kot utrditev in širjenje učnega procesa ter ozaveščanje kulturne identitete znotraj živega okolja knjižnice. V T. Miško, G.

Hudolin in E. Marolt (ur.), *Domoznanstvo v lokalni skupnosti: prostor sinergije in sodelovanja: 5. festival domoznanstva* (str. 55–68). Mestna knjižnica Ljubljana.

Kremenšek, S., Slavec, I. in Dolžan, T. (ur.). (1989). *Etnologija in domoznanstvo*. Slovensko

etnološko društvo.

Li, Y. in Liu, X. (2019). »Library + tourism«: a new direction for the sustainable

development of libraries [Prispevek na konferenci]. Recruiting and managing the new generation of employees to attract new markets and create new services, Pythagoreion, Samos Island, Greece. <http://library.ifla.org/2703/1/S09-2019-li-en.pdf>

Novljan, S. (2005). Domoznanska zbirka: neizkoriščene možnosti? *Knjižnica*, 49(3), 7–37.

Petrovič, M. (2005). Raziskovalne naloge v domoznanski zbirki. *Ptujčan*, 11(3), 19.

Pacek, D., Domoznanska dejavnost v Knjižnici Brežic: ocena uspešnosti in predlogi za nadaljnji razvoj. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

- Petrovič, M. in Peperko Golob, D. (2016). *Domoznanec – strokovnjak ali zanesenjak? Local studies librarian – an expert or an enthusiast?* [Izvleček prispevka na posvetovanju]. Posvetovanje sekcij Zveze bibliotekarskih društev Slovenije »Upravljanje znanja v knjižnicah«, Maribor. http://www.zbds-zveza.si/sites/default/files/dokumenti/2013/izvlecek_peperko2016.pdf
- Resman, S. (2005). Digitalna domoznanska zbirka. *Knjižnica*, 49(3), 39–52.
- Richards, J. (2016). *A city remembers* [Prispevek na konferenci]. IFLA WLIC 2016, Columbus, Ohio. <http://library.ifla.org/1448/1/108-richards-en.pdf>
- Statistični urad Republike Slovenije. (b. d.). *Občina Brežice*. <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/14>
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028)*. (2019). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Yarrow, A., Clubb, B. in Draper, J. (2008). *Public libraries, archives and museums: trends in collaboration and cooperation*. International Federation of Library Associations and Institutions. <https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/108.pdf>
- Zakon o knjižničarstvu. (2001). *Uradni list RS*, št. 87/2001, 96/2002 – ZUJIK, 92/2015.

7 PRILOGA: Anketni vprašalnik

Spoštovani! Pred vami je spletni anketni vprašalnik o sodelovanju med vašo ustanovo in Knjižnico Brežice (dalje: SIKBRE) na osnovi možnosti, ki jih za doseganje učno-vzgojnih ciljev nudi knjižnična domoznanska zbirka. Prosim vas, da si vzamete čas ter premišljeno in natančno odgovorite na vsa zastavljena vprašanja, saj bomo le tako dobili vpogled v dejansko stanje. Vaši odgovori bodo vključeni v zaključno pisno nalogo, ki je del mojega izobraževanja za bibliotekarski izpit. Cilj naloge je poiskati nove in izboljšati obstoječe oblike sodelovanja SIKBRE z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami na območju Občine Brežice. Vprašalnik je anonimen. V naprej se vam zahvaljujem za sodelovanje. Dejan Pacek

V1 - Navedite delovno mesto, ki ga imate v vaši ustanovi.

V2 - Ali poznate in uporabljate domoznanska portala KAMRA in ALBUM SLOVENIJE ter domoznanske objave na FACEBOOK strani SIKBRE?

Poznam in uporabljam.

Poznam, a ne
uporabljam.

Ne poznam in ne
uporabljam.

KAMRA

☐☐☐

ALBUM

☐☐☐

SLOVENIJE

Domoznanske

objave na FACE-

BOOK strani

SIKBRE

☐☐☐

V3 - Ali ima vaša ustanova vzpostavljeno sodelovanje s SIKBRE, ki vključuje tudi domoznansko zbirko?

☐ Da

☐ Ne

V4 - Če ste na zgornje vprašanje odgovorili z da, navedite, za katere oblike sodelovanja gre.

V5 - Kako bi ocenili sodelovanje vaše ustanove s SIKBRE na področju domoznanstva?

Zelo dobro

Dobro

Slabo

Niti dobro,
niti slabo

Zelo slabo

Izberite odgovor.

☐☐☐☐☐

V6 - Obrazložite vzrok(-e) za vaš odgovor na zgornje vprašanje.

V7 - Kaj menite, da bi prispevalo k izboljšanju sodelovanja med vašo ustanovo in SIKBRE na osnovi domoznanske zbirke?

V8 - Ali menite, da sta vsebina domoznanske zbirke SIKBRE in njen potencial v zadostni meri znana vašim učiteljem?

- ☐ Da
☐ Ne

V9 - Če ste odgovorili z ne, podrobneje pojasnite odgovor.

V10 - Ali menite, da sta vsebina domoznanske zbirke SIKBRE in njen potencial v zadostni meri znana vašim učencem?

- ☐ Da
☐ Ne

V11 - Če ste odgovorili z ne, podrobneje pojasnite odgovor.

V12 - Kaj predlagate za okrepitev prepoznavnosti vsebine in potenciala domoznanske zbirke SIKBRE pri učiteljih?

V13 - Kaj predlagate za okrepitev prepoznavnosti vsebine in potenciala domoznanske zbirke SIKBRE pri učencih?

V14 - Katere spodaj naštetе domoznanske dejavnosti, ki jih opravlja SIKBRE, bi mogle po vaši presoji predstavljati izhodišče za vzpostavitev oz. okrepitev sodelovanja med SIKBRE in vašo ustanovo? Izberete lahko več možnosti.

- ☐ Organizacija kulturnih prireditev, ki so povezane z domoznansko dejavnostjo.
☐ Raziskovanje lokalne zgodovine.
☐ Predstavitev lokalne zgodovine ter kulturne in naravne dediščine ob obisku knjižnice.
☐ Predstavitev lokalne zgodovine ter kulturne in naravne dediščine s strani domoznancev v šoli.
☐ Posredovanje kopij raziskovalnih in drugih nalog na domoznansko temo v hrambo knjižnici.
☐ Pomoč pri izbiri teme ter gradiva za šolske raziskovalne naloge.
☐ Nudjenje podpore projektnemu delu pri šolskih predmetih.
☐ Organizacija domoznanskih prireditev (domoznanskih pogovorov, literarnih večerov, literarnih natečajev, okroglih miz ipd.).
☐ Domoznanska bibliopedagoška dejavnost.
☐ Razstavna dejavnost (priprava domoznanskih razstav).
☐ Priprava biografskih gesel za biografski leksikon v elektronski obliki.
☐ Digitalizacija domoznanskega gradiva.